

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Prešov, **sudcom JUDr. Marekom Bujňákom**, v právnej veci žalobcov:

1./ [REDACTED], nar. [REDACTED], bytom [REDACTED] 2./
[REDACTED] nar. [REDACTED], bytom [REDACTED], 3./
[REDACTED] nar. [REDACTED], bytom [REDACTED]
žalobcovia v 1./ - 3./ rade právne zastúpení Mgr. Vandou Durbákovou, advokátkou so sídlom Krivá 23, 040 01 Košice, proti žalovaným: 1./ Súkromné centrum špeciálno-pedagogického poradenstva, IČO: [REDACTED], sídlom [REDACTED], právne zastúpený JUDr. Jozefom Karabašom, advokátom so sídlom Ružová 10, 083 01 Sabinov, 2./ Základná škola s materskou školou [REDACTED] IČO: [REDACTED], sídlom [REDACTED] 4., [REDACTED]
[REDACTED] právne zastúpený: AK – Tarabčák, s.r.o., IČO: 36 859 109, advokátskou kanceláriou so sídlom Hlavná 13, 080 01 Prešov, 3./ Slovenská republika – [REDACTED]
[REDACTED] IČO: [REDACTED], sídlom [REDACTED] Bratislava, o porušenie zásady rovnakého zaobchádzania, takto

r o z h o d o l:

- I. Súd **určuje**, že žalovaný v 1./ rade porušil zásadu rovnakého zaobchádzania vo vzťahu k žalobcom v 1./ - 3./ rade a dopustil sa diskriminácie vo vzdelávaní žalobcov v 1./ - 3./ rade z dôvodu ich rómskej etnickej príslušnosti, a to nedostatočnou psychologickou diagnostikou a následnou rediagnostikou žalobcov v 1./ - 3./ rade, ktorým odporučil vzdelávanie podľa vzdelávacieho programu pre žiakov/-čky s ľahkým mentálnym postihnutím.
- II. Súd **určuje**, že žalovaná v 2./ rade porušila zásadu rovnakého zaobchádzania vo vzťahu k žalobcom v 1./ - 3./ rade a dopustila sa diskriminácie vo vzdelávaní žalobcov v 1./ - 3./ rade z dôvodu ich rómskej etnickej príslušnosti tým, že ich zaradila do systému špeciálneho vzdelávania a vzdelávala ich v rozpore so zákonom podľa vzdelávacieho programu pre žiakov/-čky s ľahkým mentálnym postihnutím a vzdelávaním v etnicky homogénnych špeciálnych triedach, situovaných oddelené od žiakov/-čok z majority, mimo hlavnej budovy školy.

Dň: 6.12.2021 323
e-SÚDOSPO

- III. Žalovaný v 1./ rade je **povinný** do troch dní od nadobudnutia právoplatnosti rozsudku zaslať doporučene každému zo žalobcov v 1./ - 3./ rade na adresu ich trvalého pobytu list obsahujúci ospravedlnenie nasledujúceho znenia:

„Vážený [REDACTED] / Vážený [REDACTED] / Vážená [REDACTED],
nedostatočnou psychologickou diagnostikou a následnou rediagnostikou Súkromného centra špeciálno-pedagogického poradenstva [REDACTED] na základe ktorého toto odporučilo vzdelávať Vás podľa vzdelávacieho programu pre žiakov/-čky s ľahkým mentálnym postihnutím, bolo porušené Vaše právo na vzdelanie bez diskriminácie na základe Vašej rómskej etnickej príslušnosti, čím bola znížená Vaša ľudská dôstojnosť, spoločenská vážnosť a Vaše spoločenské uplatnenie. Takýto zásah do Vašich práv bol protiprávny a touto cestou sa Vám zaň hlboko ospravedlňujeme.“

- IV. Žalovaná v 2./ rade je **poviná** do troch dní od nadobudnutia právoplatnosti rozsudku zaslať doporučene každému zo žalobcov v 1./ - 3./ rade na adresu ich trvalého pobytu list obsahujúci ospravedlnenie nasledujúceho znenia:

„Vážený [REDACTED] / Vážený [REDACTED] / Vážená [REDACTED] vašim zaradením do systému špeciálneho vzdelávania a vzdelávaním v rozpore so zákonom podľa vzdelávacieho programu pre žiakov/-čky s ľahkým mentálnym postihnutím a vzdelávaním v etnicky homogénnych špeciálnych triedach, situovaných oddelené od žiakov/-čok z majority, mimo hlavnú budovu školy v Základnej škole s materskou školou [REDACTED] bolo porušené Vaše právo na vzdelanie bez diskriminácie na základe Vašej rómskej etnickej príslušnosti, čím bola znížená Vaša ľudská dôstojnosť, spoločenská vážnosť a Vaše spoločenské uplatnenie. Takýto zásah do Vašich práv bol protiprávny a touto cestou sa Vám zaň hlboko ospravedlňujeme.“

- V. Žalovaný v 1./ rade je **povinný zaplatiť** každému zo žalobcov v 1./ - 3./ rade z titulu náhrady nemajetkovej újmy sumu vo výške po 2.500,- eur, a to do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

- VI. Žalovaný v 2./ rade je **povinný zaplatiť** každému zo žalobcov v 1./ - 3./ rade z titulu náhrady nemajetkovej újmy sumu vo výške po 2.500,- eur, a to do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

- VII. V prevyšujúcej časti žalobu **zamietá**.

- VIII. Žalovaní v 1./ a 2./ rade sú **povinní** spoločne a nerozdielene zaplatiť žalobcom v 1./ - 3./ rade trovy konania v rozsahu 100% o ktorých výške bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku.

- IX. Žalovanej v 3. rade nárok na náhradu trov konania **nepriznáva** a žalobcovia **nemajú** voči žalovanej v 3. rade nárok na náhradu trov konania.

Odôvodnenie

1. Žalobou zo dňa 18. 01. 2016, doručenou súdu dňa 20. 01. 2016, sa žalobcovia v 1./ - 3./ rade domáhali, aby súd určil, že každý zo žalovaných v 1./ - 3./ rade porušil vo vzťahu k žalobcom v 1./ - 3./ rade zásadu rovnakého zaobchádzania a dopustil sa tak diskriminácie v ich vzdelávaní, žalobcovia v 1./ - 3./ rade žiadali žalovaným v 1./ - 3./ rade uložiť povinnosť

spoločne a nerozdielne zaslať každému zo žalobcov v 1./ - 3./ rade ospravedlňujúci list znenia v žalobe špecifikovaného. Tiež sa domáhali, aby boli žalovaní v 1./ - 3./ rade spoločne a nerozdielne každému zo žalobcov v 1./ - 3./ rade nahradit' z titulu nemajetkovej ujmy sumu vo výške 5 000,- eur a nahradit' im spoločne a nerozdielne tropy konania.

Žalobu odôvodnili tým, že Žalobca v 1. rade bol a žalobca v 2. rade a žalobkyňa v 3. rade sú žiakmi a žiačkou žalovanej v 2. rade. Žalobca v 2. rade v súčasnosti navštevuje deviaty ročník, žalobkyňa v 3. rade je žiačkou ôsmeho ročníka a žalobca v 1. rade povinnú školskú dochádzku ukončil v júni 2014. Žalobca v 1. rade bol a žalobca v 2. rade a žalobkyňa v 3. rade sú zaradení do špeciálnych tried pre žiakov/-čky s mentálnym postihnutím a sú vzdelávaní podľa vzdelávacieho programu pre žiakov s ľahkým mentálnym postihnutím. Žalobcovia v 1. - 3. rade sú rómskej etnickej príslušnosti. Žalovaný v 1. rade je zariadením špeciálnopedagogického poradenstva, ktoré patrí medzi základné zložky systému výchovného poradenstva a prevencie. Je neziskovou organizáciou, ktorej hlavnou činnosťou je ostatné vzdelávanie. Dlhodobo spolupracuje so žalovanou v 2. rade pri psychologickej diagnostike a rediagnostike žiakov/-čok s mentálnym postihnutím, poskytuje jej metodickú pomoc a usmernenie pri integrácii žiakov so špecifickými výchovno-vzdelávacími potrebami. Žalovaný v 1. rade vykonával aj vstupnú diagnostiku žalobcu v 1. rade a ostatnú rediagnostiku u žalobcu v 2. rade a žalobkyne v 3. rade na žiadosť žalovanej v 2. rade. Žalovaná v 2. rade je výchovno-vzdelávacou inštitúciou zaradenou do siete škôl a školských zariadení, zriadenou obcou ~~Horná Streda~~. V aktuálnom školskom roku 2015/2016 vzdeláva 214 žiakov/-čok, z nich až 133 žiakov/-čok s mentálnym postihnutím. Pri psychologickej diagnostike a rediagnostike žiakov/-čok s mentálnym postihnutím dlhodobo spolupracuje so žalovanou v 1. rade. Žalovaná v 2. rade vzdeláva 144 žiakov/-čok rómskej etnickej príslušnosti (t. j. 67,29 % z celkového počtu). Len 15 z nich je vzdelávaných v bežných triedach podľa riadneho vzdelávacieho programu, ďalších 16 rómskych žiakov/-čok s ľahkým mentálnym postihnutím je vzdelávaných v bežných triedach na základe individuálnych vzdelávacích programov a ostatných 113 rómskych žiakov/-čok je vzdelávaných v špeciálnych triedach. Pomer žiakov/-čok s mentálnym postihnutím u žalovanej v 2. rade (62,15 % z celkového počtu žiakov) vysoko prevyšuje celoslovenský priemer (v školskom roku 2012/2013 to bolo 11,73 %). Až 129 žiakov/-čok z počtu 133 žiakov/-čok s mentálnym postihnutím je rómskeho etnického pôvodu (96,99 %). Mentálny postih bol tak diagnostikovaný až 89,58 % žiakom/-čkám všetkých žiakov/-čok rómskej etnickej príslušnosti (129 z ich celkového počtu 144). V špeciálnych triedach pre žiakov/-čky s ľahkým mentálnym postihnutím vzdeláva žalovaná v 2. rade 111 žiakov/-čok, medzi nimi aj žalobcu v 2. rade (9.B trieda) a žalobkyňu v 3. rade (8.C trieda). Pred ukončením povinnej školskej dochádzky bol v špeciálnej triede vzdelávaný aj žalobca v 1. rade. Žalovaná v 2. rade má pre špeciálne triedy a triedu nultého ročníka (ktorú navštevujú tiež výlučne deti rómskej etnickej príslušnosti) dve samostatné školské budovy mimo hlavnej budove školy, aj priamo v lokalite obývanej výlučne osobami rómskej etnickej príslušnosti - v jednej má 6 tried a počítačovú učebňu a v druhej sú 4 triedy (viď Správa o výchovno-vzdelávacej činnosti, jej výsledkoch a podmienkach školy za školský rok 2014/2015 zo dňa 10.09.20151, str. 23). Vyučovanie v špeciálnych triedach prebieha dvojsmenne. V hlavnej školskej budove sú výlučne bežné triedy. Žalovaná v 3. rade, ako členský štát Európskej únie a Rady Európy, je viazaná o. i. aj pozitívnu povinnosťou prijímať opatrenia vedúce k predchádzaniu všetkým formám diskriminácie a v prípade existencie diskriminácie je povinná prijať opatrenia vedúce k jej odstráneniu. Žalovaná v 3. rade priznala nedostatky v špeciálnom školstve a ich diskriminačný dopad na rómskych žiakov/-čky už v roku 2001, v dokumente s názvom MILÉNIUM Národný program výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike na najbližších 15 - 20 rokov . Dokument pomenoval základné východiská a princípy zmien vo výchove a

vzdelávaní, okrem iného v bode 3. Cieľový stav výchovy a vzdelávania vytýčil ako hlavný cieľ aj „*znižiť počet detí v špeciálnych školách, sprísniť diagnostikovanie detí so špeciálnymi potrebami, účinnejšie využívať možnosti integrácie detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami so zdravou populáciou*“. V dokumente s názvom Národný akčný plán Slovenskej republiky k Dekáde začleňovania rómskej populácie 2005 - 2015 z roku 2005 si žalovaná v 3. rade stanovila aj zámer „*znižiť percento rómskych detí navštevujúcich špeciálne základné školy a špeciálne výchovné zariadenia*“. Cieľom, ktorý zodpovedá tomuto zámeru, je eliminácia nesprávneho diagnostikovania rómskych detí a zníženie počtu rómskych detí zaradených v špeciálnych základných školách a špeciálnych výchovných zariadeniach o 15 % Ako vyplýva z odsekov 236 a 237 Správy o stave školstva na Slovensku a o systémových krokoch na podporu jeho ďalšieho rozvoja , z dielne Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR zo septembra 2013 (ďalej len „Správa“), „*problémom sa javí zaradovanie žiakov bez špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb do špeciálnych škôl. Ide najmä o žiakov pochádzajúcich so sociálne znevýhodneného prostredia. Nášmu vzdelávaciemu systému je vyčítané, že až príliš veľa detí a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia (spravidla rómskych detí a žiakov, lebo tieto deti a žiaci tvoria rozhodujúci podiel z detí a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia) je vzdelávaných v špeciálnych školách alebo špeciálnych triedach. Jednou z príčin umiestňovania detí bez mentálneho postihnutia do špeciálnych tried alebo špeciálnych škôl je pravdepodobne nedostatočná diagnostika už pri zápise, nedostatočné ovládanie štátneho jazyka zo strany detí, ale aj nepoužívanie rómskeho jazyka pri testovaní alebo iných odborných činnostiach v rámci diagnostiky. Taktiež je potrebné konštatovať, že sa nedostatočne využíva možnosť nápravy uvedeného stavu vykonávaním rediagnostiky a ak sa aj vykoná, tak sa robí tým istým subjektom, ktorý vykonal pôvodnú diagnostiku.*“ V záujme riešenia načrtutých problémov je podľa Správy potrebné zameriť sa na riešenie úloh, medzi ktorými je okrem iných aj „*eliminovať umiestňovanie žiakov bez mentálneho postihnutia do špeciálnej základnej školy zjednotením postupov pri diagnostických vyšetreniach vykonávaných školskými zariadeniami výchovného poradenstva s prevencie*“ (viď odsek 239 písm. o) Správy). Nadmerný podiel rómskych žiakov/-čok v slovenskom špeciálnom školstve je dlhodobo predmetom kritiky žalovanej v 3. rade zo strany mnohých medzinárodných inštitúcií na ochranu ľudských práv, ako sú Výbory OSN, ktoré monitorujú dodržiavanie a implementáciu medzinárodných zmlúv o ľudských právach, ktoré žalovaná v 3. rade ratifikovala. Výbor OSN pre odstránenie rasovej diskriminácie vo svojich aktuálnych záverečných zisteniach z roku 2013 vo vzťahu k žalovanej v 3. rade opakovane vyjadril znepokojenie nad skutočnosťou, že rómski žiaci/-čky sú dramatickým spôsobom nadmerne zastúpení v špeciálnych školách. Na nadmerné zastúpenie rómskych žiakov/-čky v špeciálnom školstve na Slovensku poukázal v roku 2015 vo svojich záverečných zisteniach aj Výbor OSN proti mučeniu (CAT) a vo svojej monitorovacej správe aj komisár Rady Európy pre ľudské práva. Z dôvodu pretrvávajúcej segregácie rómskych detí v špeciálnych školách a v samostatných triedach a školách začala Európska komisia proti žalovanej v 3. rade v apríli 2015 konanie v zmysle článku 258 Zmluvy o fungovaní Európskej únie za porušovanie práva EÚ v oblasti ochrany pred diskrimináciou.

Žalobca v 1. rade navštevoval špeciálnu triedu u žalovanej v 2. rade počas celého trvania jeho primárneho vzdelávania až do ukončenia povinnej školskej dochádzky v júni 2014. Odporúčanie vzdelávať žalobcu v 1. rade v špeciálnej triede pre žiakov s mentálnym postihnutím, podľa vzdelávacieho programu ISCED 1 - primárne vzdelávanie pre žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia, vyplynulo aj zo záverov psychologického vyšetrenia žalovaným v 1. rade zo dňa 24.04.2013. Zo správy vyplýva, že „*psychologické vyšetrenie poukazuje na aktuálnu úroveň intelektových schopností na hranici pásma ľahkého mentálneho postihnutia - ľahký stupeň, v prospech verbálnej zložky intelektu, s oslabeným*

psychomotorickým tempom". Zo správy nie je možné zistiť, aké psychodiagnostické metodiky, testové materiály a ktoré konkrétné subtesty žalovaný v 1. rade pri psychologickom vyšetrení žalobcu v 1. rade použil. Je však zrejmé, že postup pri diagnostikovaní mentálneho postihnutia vychádzal z jednorazového vyšetrenia a pravdepodobne výlučne z výsledku inteligenčného testu. Na žiadosť matky bol žalobca v 1. rade v decembri 2014 vyšetrený Súkromným centrom pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v Košiciach. Zo záverov vyplýva, že „*aktuálne psychologické vyšetrenie poukazuje na nerovnomernosť výkonov v intelektovom vývine - úroveň intelektových schopností sa pohybovala v pásme podpriemeru v neverbálnej zložke a verbálna zložka inteligencie bola slabšia, na hranici pásma ľahkého mentálneho postihnutia*“. Psychologička odporúčala uvažovať o ukončení školskej dochádzky v podmienkach bežnej základnej školy /napríklad umožniť žiakovovi navštievoať 9. ročník ZŠ/“.

Žalobca v 2. rade bol po absolvovaní nultého ročníka u žalovanej v 2. rade zaradený do prvého ročníka bežnej triedy. V druhom ročníku sa vzdelával v bežnej triede podľa individuálneho študijného plánu. Následne, od tretieho ročníka bol žalobca v 2. rade zaradený do špeciálnej triedy a vzdelávaný podľa variantu A. Špeciálnu triedu navštievoje doposiaľ. Žalobca v 2. rade ani jeho zákonné zástupcovia nedisponujú správou z ostatného psychologického vyšetrenia realizovaného žalovaným v 1. rade v rámci rediagnostiky, ktorú na základe žiadosti žalovanej v 2. rade s ich súhlasom naposledy absolvoval na jar v roku 2014. Keďže však zo strany žalovanej v 2. rade neboli po vyšetrení prijaté žiadne opatrenia vo vzťahu k zmene formy a metód vzdelávania žalobcu v 2. rade, je zrejmé, že psychologické vyšetrenie potvrdilo závery predošlých psychologických vyšetrení o jeho ľahkom mentálnom postihnutí. Na žiadosť matky bol žalovaný v 2. rade vo februári 2015 psychologicky vyšetrený v Detskom centre Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie v Bratislave (ďalej ako „DC VÚDPaP“). Zo správy z vyšetrenia je možné zistiť, aké metódy boli pri psychologickom vyšetrení použité a aké výsledky v jednotlivých sledovaných zložkách - škálach žalobca v 2. rade dosiahol. Rovnako je zrejmé, že psychologička brala ohľad aj na vplyv jazykového prostredia (kedže materinský jazyk žalobcu v 2. rade nie je testovacím jazykom), jeho vývin v sociálne znevýhodnenom prostredí a vzdelávanie žalobcu v 2. rade s redukovanými obsahmi (iné skúsenosti a poznatky, než akými disponujú majoritné deti, ktorých výkony sú podkladom pre normy). Psychologička tiež konštatovala, že výkony žalobcu v 2. rade sú teda aj odrazom znevýhodňujúcich okolností a viaceré nie sú preto validným ukazovateľom prirodzených schopností. Celkový výkon žalobcu v 2. rade v inteligenčných testoch zodpovedá norme (hlboký podpriemer/hraničné pásmo) - výkon vo verbálnej aj neverbálnej škále je na rovnakej úrovni, v rámci jednotlivých škál sú výrazné diskrepancie, v neverbálnej extrémne (siahajú od výkonu pod úrovňou normy po výkon na úrovni populačného priemeru). V záveroch z vyšetrenia psychologička konštatovala, že „*z výsledkov vyplýva, že žiak nemá byť vzdelávaný podľa vzdelávacieho programu pre žiakov s mentálnym postihnutím*“.

Žalobkyňa v 3. rade u žalovanej v 2. rade absolvovala nultý ročník, následne bola od prvého ročníka zaradená do špeciálnej triedy, ktorú navštievoje doposiaľ. Posledná rediagnostika žalobkyne v 3. rade bola na základe žiadosti žalovanej v 2. rade a so súhlasom jej zákonnej zástupkyne uskutočnená žalovaným v 1. rade dňa 28.03.2014. Podľa záverov vyšetrenia „*úroveň rozumových schopností sa t. č. nachádza „v pásme ľahkého mentálneho postihnutia, s nerovnomerným rozložením čiastkových výkonov, v prospech verbálnej zložky intelektu“*. Vzhľadom k zistenej úrovni intelektových schopností žalovaný v 1. rade odporučil žalobkyňu v 3. rade aj nadáľ vzdelávať v špeciálnej triede ZŠ, podľa vzdelávacieho programu ISCED1 - primárne vzdelávanie pre žiakov s mentálnym postihnutím. Rovnako ako

u žalobcu v 1. rade, ani z tejto správy žalovaného v 1. rade nie je možné zistiť, aké psychodiagnostické metodiky, testové materiály a ktoré konkrétnie subtesty pri psychologickom vyšetrení žalobkyne v 3. rade použil. Rovnako je však zrejmé, že aj u žalobkyne v 3. rade prebehla rediagnostika žalovaným v 1. rade jednorazovým vyšetrením a pravdepodobne výlučne na základe inteligenčného testu.

Na žiadosť matky bola žalobkyňa v 3. rade vo februári 2015 psychologicky vyšetrená v DC VÚDPaP. Rovnako, aj táto správa DC VÚDPaP obsahuje informácie o tom, aké metódy boli pri psychologickom vyšetrení žalobkyne v 3. rade použité a aké výsledky v jednotlivých sledovaných zložkách - škálach žalobkyňa v 3. rade dosiahla. Rovnako je zrejmé, že psychologička aj v tomto prípade pri hodnotení výsledkov psychologickeho vyšetrenia brala ohľad na vplyv jazykového prostredia žalobkyne v 3. rade, keďže jej materinský jazyk neboli testovacím jazykom, ako aj jej vývin v sociálne znevýhodnenom prostredí. Psychologička konštatovala, že deficitné výkony žalobkyne v 3. rade v dvoch subtestoch (obsahovali úlohy, ktoré si vyžadovali konkrétnie poznatky a skúsenosti) je vo veľkej miere ovplyvnený redukovaným obsahom vzdelávania a pravdepodobne obmedzeným prístupom k veciam, bežným pre majoritné deti, ktorých výkony sú podkladom pre normy - preto ich nemožno považovať za validnú mieru intelektového vývinu. Celkový výkon žalobkyne v 3. rade v inteligenčných testoch v čase vyšetrenia zodpovedá norme (výsledok je v pásmi hlbokého podpriemeru/hraničné pásmo), pričom výkony v jednotlivých typoch úloh sú extrémne nerovnomerne rozložené a siahajú od zjavne deficitných po primerané, a to rovnako vo verbálnej aj v neverbálnej škále. Na základe analýzy výkonov žalobkyne v 3. rade psychologička konštatovala, že prirodzené intelektové schopnosti dieťaťa sú na lepšej úrovni ako aktuálny výsledok (úsdok na veku primeranej úrovni). V záveroch z vyšetrenia psychologička jednoznačne uviedla, že „*z výsledkov vyplýva, že žiačka nemá byť vzdelávaná podľa výchovno-vzdelávacieho programu pre žiakov s mentálnym postihnutím*“.

Podľa žalobcov diagnostické testy, ktoré sa na Slovensku najčastejšie používajú, nie sú metodologicky vhodné pre diagnostiku či následnú rediagnostiku rómskych detí. Sú koncipované v slovenskom jazyku, štandardizované pre Slovákov/Slovenky, predpokladajú určité množstvo znalostí a zručností asociovaných s predpokladaným inteligentným správaním, ako aj s jazykovou vybavenosťou prináležiacou členovi/členke strednej sociálnej vrstvy. Nakoľko Rómovia/Rómkyni neboli zapojení do štandardizácie testov, použitie týchto testov v ich prípade je metodologicky nesprávne. Najčastejšie používané testy majú minimálnu využiteľnosť pre rozlišovanie medzi mentálnym postihnutím (fyziologického pôvodu) a vývojovým oneskorením prameniacim zo sociálneho prostredia, keďže neberú do úvahy vývojový potenciál dieťaťa. Nezanedbateľným klúčovým faktorom, ktorý vedie k nesprávnemu diagnostikovaniu mentálneho postihnutia u rómskych detí je nedostatočná znalosť slovenského jazyka v čase zápisu do základnej školy, v ktorom testovanie prebieha. Ďalším nedostatkom pri psychologickej diagnostike je vysoký stupeň subjektivity psychológa/gičky pri vyhodnocovaní testov a tiež spätná nepreskúmateľnosť záverov testovania.

Žalobcovia majú za to, že ich nedostatočná psychologická diagnostika a rediagnostika zo strany žalovaného v 1. rade, ich zaradenie do systému špeciálneho vzdelávania, ako aj ich vzdelávanie u žalovanej v 2. rade podľa vzdelávacieho programu pre žiakov/-čky s ľahkým mentálnym postihnutím, navyše v etnickej homogénnych triedach umiestnených mimo hlavné budovy, aj priamo v lokalite obývanej výlučne osobami rómskej etnickej príslušnosti, boli v rozpore s medzinárodnými právnymi predpismi na ochranu ľudských práv, právom EÚ, slovenskou antidiskriminačnou legislatívou a judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva,

a toto konanie ako aj dlhodobá nečinnosť žalovanej v 3. rade, predstavuje porušenie ich práva na vzdelanie a tiež porušenie zásady rovnakého zaobchádzania vo vzdelávaní a zakladá ich diskrimináciu na základe ich rasy a etnickej príslušnosti. Podľa judikatúry ESĽP (napr. rozsudok Veľkého senátu ESĽP vo veci *Oršuš a ostatní proti Chorvátsku* z 16.03.2010, sťažnosť č. 15766/03, odseky 147 - 148, rozhodnutie Veľkého senátu ESĽP vo veci *D.H. a ostatní proti Českej republike* z 13.11.2007, sťažnosť č. 57325/00) sa Rómovia/-ky v dôsledku svojej pohnutej história, nestálosti a večnému vykorenaniu stali znevýhodnenou a zraniteľnou menšinou, ktorá vyžaduje špeciálnu ochranu - ich zraniteľné postavenie vyžaduje špeciálnu pozornosť voči ich potrebám a ich odlišnostiam, a to aj pri prijímaní rozhodnutí v konkrétnych prípadoch. Táto ochrana sa vzťahuje i na oblasť vzdelania. Žalobcovia majú za to, že diagnostické testovanie žalovaného v 1. rade bolo neobjektívne a nezohľadňovalo ich odlišnosti a špecifické charakteristiky, ktoré v porovnaní s deťmi z majority mali a majú (porovnaj s rozhodnutím Veľkého senátu ESĽP vo veci D.H. a ostatní proti Českej republike z 13.11.2007, sťažnosť č. 57325/00, ods. 201). Žalovaný v 1. rade, podľa názoru žalobcov, pri ich diagnostike, resp. rediagnostike, kládol veľký dôraz na štandardizované testy, ktoré boli vytvorené pre iné skupiny ľudí a pri psychologickom testovaní boli použité izolované, bez ohľadu na sociálny a etnický pôvod žalobcov a ich nedostatočnú znalosť testovacieho jazyka. Takýmto nedostatočným testovaním zo strany žalovaného v 1. rade bolo žalobcom v rozpore so zákonom diagnostikované ľahké mentálne postihnutie. Na základe záverov tohto testovania bolo žalobcom zo strany žalovaného v 1. rade odporúčané vzdelávanie podľa vzdelávacieho programu pre žiakov/-čky s ľahkým mentálnym postihnutím. Žalobcovia majú za to, že konanie, ktorým žalovaná v 2. rade porušila zásadu rovnakého zaobchádzania, spočíva najmä v ich zaradení do systému špeciálneho vzdelávania a ich dlhodobým vzdelávaním podľa vzdelávacieho programu pre žiakov/-čky s ľahkým mentálnym postihnutím aj napriek skutočnosti, že žiadnen mentálny postih nemajú a nikdy nemali. Žalovaná v 2. rade zaradila a aktuálne vzdeláva v špeciálnych triedach podľa programu pre žiakov/-čky s ľahkým mentálnym postihnutím okrem žalobcov aj ďalších 109 žiakov/-čok rómskej etnickej príslušnosti, čo je z celkového počtu 144 rómskych žiakov/-čok u žalovanej v 2. rade až 77 % a z celkového počtu 214 žiakov/-čok školy viac ako polovica (51,87 %). Takýto pomer je podľa názoru žalobcov neprimeraný a zakladá dôvodné podozrenie na nezákonné zaradenie a vzdelávanie v špeciálnych triedach podľa programu pre žiakov/-čky s ľahkým mentálnym postihnutím aj u ďalších žiakov/-čok. Žalobcovia majú ďalej za to, že žalovaná v 2. rade ich vzdelávaním v etnickej homogénnych špeciálnych triedach, situovaných oddelene od žiakov/-čok z majority, mimo hlavnú budovu školy, aj priamo v lokalite obývanej výlučne osobami rómskej etnickej príslušnosti, v rozpore so zákonom segreguje (v prípade žalobcu v 2. rade a žalobkyne v 3. rade) a segregovala (v prípade žalobcu v 1. rade). Žalovaná v 2. rade nielen symbolicky, ale aj organizačne, priestorovo a fyzicky vylúčila špeciálne triedy, ktoré navštevujú výlučne žiaci/-čky rómskej etnickej príslušnosti, od ostatných žiakov/-čok z majority. Žalobcovia majú za to, že žalovaná v 2. rade im tak v rozpore so zákonom poskytovala a poskytuje (v prípade žalobcu v 2. rade a žalobkyne v 3. rade) výchovu a vzdelávanie za objektívne nižších kvalitatívnych podmienok vplývajúcich na nedostatočný všeestranný rozvoj osobnosti žalobcov, ako aj nedostatočnú socializáciu a integráciu do spoločnosti. Žalovaná v 3. rade podľa žalobcov porušila zásadu rovnakého zaobchádzania svojou nečinnosťou, keď dlhodobo ignoruje skutočnosť, že rómske deti - a teda aj žalobcovia - sú v rozpore so zákonom v nadmernom počte vzdelávané podľa vzdelávacích programov pre žiakov/-čky s mentálnym postihnutím, pričom mentálny postih nemajú a bol im len neprávne diagnostikovaný. Aj napriek skutočnosti, že tento protiprávny stav je žalovanej v 3. rade dlhodobo známy, doposiaľ neprijala žiadne účinné opatrenia na odstránenie diskriminácie rómskych detí, vzdelávaných v systéme špeciálneho vzdelávania, ktorým bol mentálny postih len nesprávne diagnostikovaný, medzi nimi aj žalobcov. Keďže dodržiavanie zásady

rovnakého zaobchádzania spočíva o. i. aj v predchádzaní, zakázaní a odstraňovaní všetkých praktík rasovej diskriminácie, žalovaná v 3. rade ako členský štát Európskej únie a Rady Európy je viazaná aj pozitívou povinnosťou prijímať opatrenia vedúce k predchádzaniu všetkým formám diskriminácie a v prípade existencie diskriminácie je povinná priať opatrenia vedúce k jej odstráneniu, k čomu však v tomto prípade nedošlo. Žalovaná v 3. rade proti nezákonnému stavu u žalovanej v 2. rade doposiaľ nezakročila, nekonala a neprijala žiadne účinné opatrenia na odstránenie tohto stavu, čo malo dopad aj na žalobcov. Žalovaná v 3. rade sa v zmysle vyššie citovaných medzinárodných zmlúv o ľudských právach zaviazala zabezpečiť každému dieťaťu vzdelanie, ktoré bude smerovať k plnému rozvoju jeho osobnosti. Zaviazala sa zabezpečiť každému dieťaťu také vzdelanie, ktoré ho pripraví na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti, v duchu porozumenia, tolerancie, rovnosti a priateľstva medzi všetkými ľuďmi. Vzdelávanie je v tomto ponímaní komplexným procesom nadobúdania širokého množstva vedomostí, zručností a skúseností, ktoré umožňujú dieťaťu rozvíjať sa individuálne, aj v kolektíve, a žiť plnohodnotný život v spoločnosti. Bezdôvodne niekoľko rokov trvajúce vzdelávanie žalobcov v špeciálnych triedach, podľa vzdelávacieho programu pre žiakov/-čky s ľahkým mentálnym postihnutím, bez toho, aby žalobcovia ľahký mentálny postih mali, navyše v etnicky homogénnych špeciálnych triedach v škole, mimo hlavnnej budovy školy, aj priamo v lokalite obývanej výlučne osobami rómskej etnickej príslušnosti, tento cieľ zo svojej podstaty nemôže progresívne napĺňať.

Učebné osnovy žiakov/-čok s mentálnym postihnutím sú nižšej úrovne ako učebné osnovy v hlavnom vzdelávacom prúde, v dôsledku čoho žalobcom nezákonne vzdelávaných podľa programu pre žiakov/-čky s ľahkým mentálnym postihnutím, nebolo (v prípade žalobcu v 1. rade) a nie je (v prípade žalobcu v 2. rade a žalobkyne v 3. rade) poskytované vzdelanie v rovnakom rozsahu, ako žiakom/-čkam vzdelávaným podľa vzdelávacích programov bežných škôl a tried. Vzdelanie, ktoré žalobcovia dostávajú (v prípade žalobcu v 2. rade a žalobkyne v 3. rade), resp. dostali, porušilo ich právo na kvalitné vzdelanie, významne ohrozilo ich ďalší osobný rozvoj a neumožnilo dostatočne rozvíjať ich schopnosti a zručnosti. Namiesto toho, aby im pomohlo integrovať sa a rozvíjať zručnosti, ktoré by im uľahčili život v majoritnej spoločnosti, vzdelanie, ktoré dostali ešte viac zhoršilo ich nevýhodné postavenie v spoločnosti (napr. rozhodnutie Komory ESĽP vo veci Horváth a Kiss proti Maďarsku z 29.01.2013, sťažnosť č. 11146/11, rozhodnutie Veľkého senátu ESĽP vo veci D.H. a ostatní proti Českej republike z 13.11.2007, sťažnosť č. 57325/00, ods. 207). Výrazné rozdiely medzi štandardnými a špeciálnymi učebnými osnovami značne limitujú možnosti preradenia žalobcu v 2. rade a žalobkyne v 3. rade zo systému špeciálneho vzdelávania do štandardného systému vzdelávania - zo špeciálnych tried do štandardných, a to aj s ohľadom na skutočnosť, že žalobca v 2. rade navštievuje posledný 9. ročník a žalobkyňa v 3. rade predposledný 8. ročník základného vzdelania. S ohľadom na stupeň diagnostikovaného ľahkého mentálneho postihnutia a vzdelávania žalobcov podľa vzdelávacieho programu pre žiakov/-čky s ľahkým mentálnym postihnutím, sú im po absolvovaní špeciálneho základného vzdelania dostupné len dve možnosti pre pokračovanie v štúdiu, a to štúdium v odbornom učilišti a v praktickej škole, bez akejkoľvek ďalšej možnosti prístupu k štandardnému stredoškolskému vzdelaniu. Odborné učilištia pripravujú žiakov/-čky s mentálnym postihnutím, ktorí ukončili deviaty ročník alebo povinnú školskú dochádzku, na výkon príslušného povolania, pri ktorom sa od nich po ukončení štúdia očakáva samostatný výkon usmerňovaný inými osobami (tzv. pomocné práce). Praktické školy sú určené pre žiakov/-čky s mentálnym postihnutím, ktorí neboli prijatí do odborného učilišťa alebo nezvládli jeho vzdelávací obsah. Príprava v praktických školách je zameraná na to, aby absolventom/-kám umožnila vykonávanie jednoduchých úloh pod dozorom, napr. v chránenom pracovisku. Je pritom nesporné, že po ukončení takéhoto špeciálneho stredoškolského vzdelania sú pracovné príležitosti

absolventov/-tiek značne obmedzené až neprístupné. To malo nesporný dopad aj na skutočnosť, že žalobca v 1. rade po skončení povinnej 10-ročnej školskej dochádzky, ktorú celú absolvoval v špeciálnej triede u žalovanej v 2. rade, vo svojom ďalšom vzdelávaní na špeciálnej strednej škole ani nepokračoval. Mal záujem vyučiť sa za automechanika na strednej odbornej škole v Sabinove, no vzhľadom na skutočnosť, že ukončil základné vzdelávanie podľa vzdelávacieho programu pre žiakov/-čky s mentálnym postihnutím, bolo mu zo strany školy oznámené, že nemá splnené podmienky pre prijatie na takýto typ stredoškolského vzdelania. Od skončenia povinnej školskej dochádzky je tak evidovaný v evidencii uchádzačov o zamestnanie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Prešove a zatiaľ bezúspešne si hľadá zamestnanie zodpovedajúce ním dosiahnutému stupňu vzdelania. Za jediný účinný prostriedok ochrany pre diskrimináciou tak žalobcovia považujú primerané zadostučinenie, spočívajúce najmä v ospravedlnení sa žalovaných žalobcom za hlboký zásah do ich ľudských práv a dôstojnosti. Keďže nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania bola značným spôsobom znížená aj ľudská dôstojnosť žalobcov, spoločenská vážnosť a najmä ich spoločenské uplatnenie (ako to už podrobnejšie popísali vyššie), primerané zadostučinenie vo forme ospravedlnenia nepovažujú za dostačujúce a podaným návrhom na začatie konania sa tak domáhajú aj náhrady .nemajetkovej ujmy v peniazoch, a to vo výške po 5000 eur pre každého z nich.

2. Žalovaná v 2. rade k žalobe uviedla, že vyšetrenie pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v Košiciach je cca 1,5 roka staré a vyšetrenie VÚDPaP Bratislava je 1 rok staré. O týchto vyšetreniach ju rodičia neinformovali a taktiež nemala vedomosť od uvedených inštitúcií, že tieto deti navrhujú preradiť do štandardného vzdelávania na základe ich vlastných diagnostických vyšetrení. Zo všetkých okolností žalobného návrhu vyplýva, že žaloba sa pripravovala dlhodobo zámerne na toto súdne pojednávanie. Žalobcovia boli účelovo diagnostikovaní, so školou po celú dobu od kedy vykonali uvedené, sporné diagnostické vyšetrenia nekomunikovali a hlavne JUDr. Durbáková v žalobnom návrhu nepredložila žiadosť rodičov-žalobcov v 1 až 3 rade, že žiadajú o preradenie zo špeciálnych tried do bežných tried v ktorých sa vykonáva štandardné vzdelávanie, pretože takúto žiadosť ani jeden zo žalobcov škole nikdy nepredložili. Ich úmysel vzdelávať deti žalobcov v bežných triedach sa škola dozvedela až zo žalobného návrhu.

3. Žalovaná v 3. rade k podanej žalobe uviedla, že nie je so žalobcami v žiadnom občianskoprávnom, prip. inom právnom vzťahu. Zo žaloby taktiež nevyplýva, že by žalobcovia namietali nezákonnosť rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu orgánu verejnej moci. Žalobcovia navyše v žalobe ani nenamietajú nezákonnosť konkrétneho rozhodnutia alebo postupu orgánu verejnej správy, ktoré by založilo diskrimináciu žalobcov. V uvedenom prípade podľa nejde ani o inú právnu vec v zmysle § 7 ods. 3 O.s.p.. V prípade, že by žalobcovia považovali za inú právnu vec neplnenie si záväzkov Slovenskej republiky vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, potom by Slovenská republika musela byť účastníkom každého súdneho sporu týkajúceho sa ochrany pred diskrimináciou. Ďalej uviedla, že žalovaná v 3. rade nie je v danom prípade pasívne legitimovaná, nakoľko nie je so žalobcami v žiadnom právnom vzťahu v zmysle § 3 ods. 1 a § 5 antidiskriminačného zákona. Žalobcovia vo svojej žalobe neuvádzajú, z ktorého právneho vzťahu medzi Slovenskou republikou a žalobcami vyplýva porušenie zásady rovnakého zaobchádzania. Porušenie povinnosti prijať účinné preventívne opatrenia na ochranu pred diskrimináciou a opatrenia na odstránenie diskriminácie žalobcov vzdelávaných podľa vzdelávacieho programu pre žiakov s mentálnym postihnutím u žalovaného v 2. rade, ktoré žalobcovia žalovanej v 3. rade vytýkajú, nevyplýva zo žiadneho právneho vzťahu medzi žalovanou v 3. rade a žalobcami. Žalovaná v 3. rade žalobcov nevzdeláva, ale ich vzdeláva žalovaný v 2. rade. Žalovaná v 3. rade taktiež

nevykonala diagnostiku žalobcov, ale ju vykonal žalovaný v 1. rade, ktorý je za uvedenú diagnostiku zodpovedný. Žalovaná v 3. rade nebola povinná prijať voči konkrétnym žalobcom preventívne opatrenia na ochranu pred ich údajnou diskrimináciou a opatrenia na odstránenie diskriminácie v zmysle antidiskriminačného zákona, nakoľko žalovaná v 3. rade nie je so žalobcami v žiadnom právnom vzťahu v oblasti prístupu a poskytovania vzdelávania. Povinnosť prijímať opatrenia na ochranu pred diskrimináciou uvedená v § 2 ods. 3 antidiskriminačného zákona sa uplatňuje vždy v konkrétnom právnom vzťahu (pracovnoprávnom, v právnych vzťahoch sociálneho zabezpečenia, v právnych vzťahoch týkajúcich sa prístupu a poskytovania vzdelávania, a pod.) medzi účastníkmi tohto právneho vzťahu, ktorý v uvedenom prípade medzi Slovenskou republikou a žalobcami nie je daný. Opatrenia na ochranu pred diskrimináciou pri vykonávaní diagnostickej činnosti a pri zaradovaní žiakov do špeciálnych tried na žalovanej škole by preto mali prijímať žalovaný v 1. a 2. rade, a nie žalovaná v 3. rade.

Zo žaloby a pripojených dôkazov však nevyplýva, z akého iného psychologického vyšetrenia ešte vyplynulo odporúčanie vzdelávať žalobcu v 1. rade v špeciálnej triede a kto (a kedy) vykonal vstupnú diagnostiku žalobcu, na základe ktorej bol žalobca zaradený do špeciálnej školy na začiatku jeho primárneho vzdelávania. Nie je odôvodnené tvrdenie žalobcov, že postup pri diagnostikovaní mentálneho postihnutia žalobcu v 1. rade vychádzal výlučne z výsledku inteligenčného testu. Ako totiž žalobcovia sami uvádzajú, zo správy z psychologického vyšetrenia žalobcu v 1. rade z 24.4.2013 nie je možné zistiť, aké psychodiagnostické metodiky, testové materiály a konkrétné subtesty žalovaný v 1. rade pri testovaní použil. Zo žaloby ani z predložených dôkazov d'alej nevyplýva, kto a kedy vykonal vstupnú diagnostiku žalobcu v 2. rade a žalobkyne v 3. rade, na základe ktorej boli uvedení žalobcovia zaradení do špeciálnej triedy. V žalobe tiež chýba dôkaz o vykonaní rediagnostiky žalobcu v 2. rade vykonanej žalovaným v 1. rade na jar 2014. Nie je odôvodnené tvrdenie žalobcov, že rediagnostika žalobkyne v 3. rade prebehla výlučne na základe inteligenčného testu. Ako totiž žalobcovia sami uvádzajú, zo správy z psychologického vyšetrenia žalobkyne v 3. rade z 28.3.2014 nie je možné zistiť, aké psychodiagnostické metodiky, testové materiály a konkrétné subtesty žalovaný v 1. rade psychologickom vyšetrení žalobkyne v 3. rade použil. nie je možné konštatovať, že psychologická diagnostika a rediagnostika žalobcov zo strany žalovaného v 1. rade bola nedostatočná a že diagnostické testovanie žalobcov bolo neobjektívne a nezohľadňovalo ich odlišnosti a špecifické charakteristiky. Nie je tiež možné konštatovať, že žalovaný v 1. rade pri diagnostike žalobcov kládol veľký dôraz na štandardizované testy, ktoré boli vytvorené pre iné skupiny ľudí a boli pri testovaní použité izolované, bez ohľadu na sociálny a etnický pôvod žalobcov a ich nedostatočnú znalosť testovacieho jazyka, a že takýmto nedostatočným testovaním bolo žalobcom v rozpore so zákonom diagnostikované ľahké mentálne postihnutie, nakoľko žalobcovia žiadaj mentálny postih nikdy nemali. Žalobcovia totiž na viacerých miestach žaloby sami uviedli, že v správe z diagnostických vyšetrení nie sú uvedené psychodiagnostické metodiky, testové materiály a konkrétné subtesty, ktoré použil žalovaný v 1. rade. Školský zákon ani vyhláška Ministerstva školstva SR o školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie neurčujú náležitosť správy z diagnostického vyšetrenia, preto súčasťou tejto správy nemusia byť použité diagnostické postupy. Žalobcovia nedisponujú žiadnymi správami zo vstupných psychologických vyšetrení, na základe ktorých by bolo možné posúdiť, akým spôsobom bola vykonaná vstupná diagnostika žalobcov, kto ju vykonal, či bola uvedená diagnostika vykonaná v súlade so zákonom a či boli žalobcovia správne alebo nesprávne zaradení do špeciálnej triedy. To isté platí aj o rediagnostike žalobkyne v 2. rade údajne vykonanej žalovaným 1. rade.

Podľa vyjadrenia Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie psychológia v celosvetovom meradle nedisponuje testami špeciálne určenými pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia. Sú iba testy, ktoré sú na testovanie tejto skupiny viac alebo menej vhodné. Žiadny z existujúcich testov nemôže dať odpoveď na otázku, či žiak je alebo nie je ľahko mentálne retardovaný. Dobrý výkon v teste retardáciu vylučuje. Zlý výkon ale možno podať z rôznych dôvodov. Posúdenie, či ide o mentálnu retardáciu, alebo napríklad dôsledok života v znevýhodneného prostredia, nie je otázkou použitého testu, ale otázkou odborného posúdenia psychológom, ktorý musí okrem testového výsledku zvážiť aj ďalšie informácie o dieťaťi. Psychodiagnostické testy sa používajú približne 100 rokov a ich princípy sa zásadne nezmenili. Žiadny test nie je určený na testovanie mentálnej kapacity žiakov zo SZP. Jediný test zameraný na túto skupinu je RR screening, ktorý vznikol vo VUDPaP-e v roku 2004 a v obmedzenom náklade bol distribuovaný poradenským zariadeniam. Tento test však nedovoľuje posúdiť mentálnu úroveň dieťaťa - a teda ani potvrdiť jeho prípadnú mentálnu retardáciu. Umožňuje iba vyvrátiť túto diagnózu, ak dieťa (napriek tomu, že zlyháva v škole a iných testoch) podá v RR screeningu dostatočný výkon. Pri štandardizácii testovacích metód mohli byť podľa vyjadrenia VÚDPaP-u rómske deti súčasťou súborov, na ktorých sa robil štandardizačný výskum. Vzhľadom na problémy so zisťovaním ethnicity (ide o osobný údaj chránený zákonom č. 122/2013 Z.z.) to však nie je možné doložiť. Rovnako etnická príslušnosť autorov testov sa nezverejňuje. Na príprave testov, ktoré sa štandardizovali na Slovensku, sa podľa vedomostí VÚDPaP-u Rómovia nepodieľali, nakoľko nemáme dosť Rómov so psychologickým vzdelaním. Niektoré otázky však autori testov konzultovali Rómami iných vysokoškolských profesii. Podľa vyjadrenia VÚDPaP - u sa výkony dieťaťa menia v čase a sú tiež rôzne v rôznych testoch. Preto môže dôjsť aj k situácii, keď dve poradne prídu k rôznym záverom a oba sú vzhľadom na konkrétnu realizované vyšetrenie - správne. Podľa vyjadrenia YÚDPaP-u stanovenie diagnózy ľahkej mentálnej retardácie je obťažné a v detskom veku nikdy nie je dostatočne spoľahlivé. Ak sa dieťa javilo ako ľahko mentálne retardované, môže sa neskôr ukázať, že jeho nedostatočné kognitívne výkony boli zapríčinené inou poruchou alebo životom v sociálne znevýhodnenom prostredí a nedostatočnou stimuláciou. Za účelom spresnenia, prípadne vyvrátenia pôvodnej diagnózy sa preto vykonáva rediagnostika. Preradiť žiaka zo špeciálnej triedy do bežnej triedy základnej školy môže len riaditeľ školy na návrh zákonného zástupcu žiaka alebo z vlastného podnetu, ak je zákonný zástupca dieťaťa nečinný. Riaditeľ školy tak môže urobiť po vyjadrení príslušného zaradenia výchovného poradenstva a prevencie, ak sa počas dochádzky žiaka do špeciálnej triedy základnej školy zmení charakter potrieb žiaka alebo zaradenie žiaka do špeciálnej triedy nezodpovedá charakteru jeho potrieb. To znamená, že ak na základe rediagnostiky žiaka, o ktorú môže požiadať riaditeľ školy alebo zákonný zástupca žiaka, vyjde najavo, že sa zmenil charakter potrieb žiaka tak, že nezodpovedá jeho zaradeniu do špeciálnej triedy, riaditeľ školy v súčinnosti so zákonným zástupcom žiaka preradi žiaka do bežnej triedy. Preradenie žiaka do bežnej triedy je teda v kompetencii riaditeľa školy a zákonného zástupcu žiaka, nie v kompetencii Slovenskej republiky, ktorá opodstatnenosť zaradenia konkrétnych žiakov do špeciálnych tried neskúma. Slovenská republika nie je oprávnená ani povinná zakročiť v prípade, že žiaci sú nesprávne zaradení do špeciálnych tried.

Ďalej uviedla, že žiadny zákon nepredpisuje, ako majú byť v škole rozmiestnené triedy, ani nezakazuje umiestnenie špeciálnych tried do inej budovy. Len samotná skutočnosť, že špeciálne triedy sú situované vinej budove, nezakladá segregáciu v zmysle antidiskriminačného zákona. Uvedené triedy sú určené pre žiakov, ktorí splňajú predpoklady pre zaradenie do týchto tried z dôvodu ich zdravotného znevýhodnenia, a to bez ohľadu na ich etnickú príslušnosť. Triedy sú určené tak pre zdravotne znevýhodnených žiakov z majority,

ako aj pre zdravotne znevýhodnených rómskych žiakov. Charakter špeciálnych tried, v ktorých sú materiálne, priestorové, personálne podmienky, ako aj organizácia vyučovania iné ako v bežných triedach, ich predurčuje na to, aby boli oddelené od bežných tried. Špeciálne triedy majú rozdielny vyučovací proces (napr. dĺžku a organizáciu vyučovacej hodiny a prestávky), pedagógov, vybavenie, aj priestorové usporiadanie, ako bežné triedy. Je preto predpoklad, že ich začlenením do tej istej budovy, v ktorej sú bežné triedy, by sa vyučovacie procesy prebiehajúce v bežných triedach a v špeciálnych triedach, ako aj žiaci týchto dvoch typov tried, mohli navzájom vyrušovať. Diskrimináciu žiakov špeciálnych tried z dôvodu ich začlenenia do inej budovy nepriamo vyvracia aj fakt, že zákon č. 596/2003 Z. z. priamo umožňuje zriaďovanie priestorovo a stavebne oddelených súčasťí základných škôl. Príkladom je elokované pracovisko (ktoré vzniklo podľa § 39c aj z detašovaných tried), ktoré je v zmysle § 19 ods. 7 trvalo zriadený uzatvorený priestor, v ktorom sa uskutočňuje pravidelná výchovno-vzdelávacia činnosť a riadi sa školským vzdelávacím programom školy, ktorej je súčasťou. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (ďalej len „ministerstvo“) má informácie o počte žiakov v základnej škole v [REDACTED] na základe údajov v Eduzbere. Podľa týchto údajov v školskom roku 2015/2016 ide o 212 žiakov, z toho 130 je v špeciálnych triedach alebo integrovaných z dôvodu špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb. Čo sa týka žiakov "rómskeho etnického pôvodu", ministerstvo takéto údaje nemá. V štatistických výkazoch sa sleduje národnosť žiakov. Základná škola s MŠ [REDACTED] má v sieti škôl a školských zariadení zaradené 2 elokované pracoviská, a to H [REDACTED] 318 a H [REDACTED] 84. O konkrétnych umiestneniach tried jednotlivých základných škôl ministerstvo nemá informácie. Organizácia vyučovania na predmetnej základnej škole nepatrí do kompetencie žalovanej v 3. rade a do uvedenej organizácie nie je žalovaná v 3. rade oprávnená zasahovať. Štátnej školskej inšpekcii je jediným subjektom oprávneným ukladať opatrenia na odstránenie nedostatkov zistených v činnosti žalovaného v 1. a 2. rade a kontrolovať plnenie uložených opatrení. Opatrenia na odstránenie nedostatkov je v takom prípade povinný priať žalovaný v 1. a 2. rade, a nie žalovaná v 3. rade. Diskriminácia žalobcov, ktorá mala byť uskutočnená ich protizákonným zaradením do špeciálnej triedy, nebola nikdy preukázaná, preto žalovaná v 3. rade ani nemal dôvod odstraňovať údajný protiprávny stav tvrdený žalobcami. Žalovaná v 3. rade nemala povinnosť skúmať dodržiavanie zákona v činnosti žalovaných v 1. a 2. rade a ukladať im príslušné opatrenia. Oprávnenie kontrolovať dodržiavanie zákonov v oblasti výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach zákon priznáva Štátnej školskej inšpekcii, a nie Slovenskej republike, či MŠVVaŠ SR.

Žalovaná v 3. rade namietala formuláciu petitu, keďže žalobcovia považujú za nerovnaké zaobchádzanie neprijatie opatrení na odstránenie protiprávneho zaobchádzania, čím si zamieňajú príčinu s odstránením príčiny. Vzhľadom na to, že údajné diskriminačné konanie žalovanej v 3. rade nebolo konštatované žiadnym štátnym orgánom, platí prezumpcia zákonnosti takéhoto konania žalovanej v 3. rade. Žalovaná v 3. rade môže byť zaviazaná odstrániť údajnú diskrimináciu až na základe rozhodnutia súdu a zákon poruší až vtedy, ak túto povinnosť uloženú súdom nesplní. Slovenská republika mala podľa žalobcov priať preventívne opatrenia proti diskriminácii, ku ktorej malo dôjsť pri diagnostickej činnosti Súkromného centra špeciálno - pedagogického poradenstva, [REDACTED] pri zaradení žalobcov do špeciálnej triedy Základnej školy s materskou školou [REDACTED]. Slovenská republika mala teda povinnosť prijímať preventívne opatrenia proti diskriminačnej činnosti subjektov, s ktorými Slovenská republika, ani ministerstvo nemá nič spoločné, kým naopak, zodpovedné subjekty podľa petitu žaloby žiadnu takúto povinnosť nemali. Slovenská republika nemôže odstraňovať za konkrétné školy a školské zariadenia ich diskriminačné konanie, ani nemôže za tieto školy a školské zariadenia priať preventívne opatrenia na ochranu pred

diskrimináciou. Uvedená činnosť ani nie je v pôsobnosti Slovenskej republiky alebo ministerstva, ale v pôsobnosti konkrétnych zodpovedných subjektov. Žalovaná namietala neurčitosť formulácie petitu. Zákon nedefinuje pojem „účinné preventívne opatrenia“. Ustanovenie § 2 ods. 3 antidiskriminačného zákona, z ktorého žalobca vychádza, hovorí o povinnosti prijímať opatrenia na ochranu pred diskrimináciou, nie o povinnosti prijímať účinné preventívne opatrenia. Avšak aj povinnosť prijímať preventívne opatrenia je podľa nášho názoru konkrétna povinnosť prijímať konkrétné preventívne opatrenia. Preventívne opatrenia, neprijatie ktorých žalobca v žalobe namieta, je žalobca povinný v žalobe špecifikovať. „Neprijatie preventívnych opatrení na ochranu pred diskrimináciou“ je všeobecný, neurčitý pojem, z ktorého nevyplýva, ktoré konkrétnie preventívne opatrenia mal žalovaný podľa zákona prieťať, ale ich prijatie zanedbal. Všeobecné konštatovanie, že žalovaný mal prieťať akékoľvek preventívne opatrenia nestačí. Žalovaná má totiž za to, že v SR sa neustále prijíma množstvo preventívnych opatrení proti diskriminácii vo vzdelávaní. Neurčitosť petitu spočíva aj vo formulácii „nedostatočná psychologická diagnostika“, uvedenej v texte navrhovaného ospravedlnenia. Nie je totiž jasné, čo sa rozumie pod pojmom „nedostatočná“ a zákon tento pojem nedefinuje. Prevencia pred diskrimináciou v SR zahŕňa právne predpisy, rezortné predpisy MŠVVaŠ SR, metodickú činnosť príslušných štátnych orgánov a projekty na úseku boja proti diskriminácii a na úseku psychodiagnostiky.

4. Žalobcovia v replike k vyjadreniam žalovaných 1. a 3. rade uviedli, že právomoc súdu je daná. V konaní sa domáhajú ochrany podľa ust. § 9 ods. 2 zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v platnom znení. Tento zákon explicitne v ust. § 3 ods. 1 o. i. ustanovuje, že dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania vo vzdelávaní je povinný každý. Z uvedeného, ako aj z viacerých medzinárodných dohovorov vyplýva povinnosť dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania aj pre štát samotný. Štát je v tomto prípade možné považovať za subjekt súkromnoprávneho sporu a keďže tento spor podľa zákona neprejednávajú a nerohodujú iné orgány je právomoc súdu v súlade s ust. § 3 CSP daná. Navyše, aj priamo antidiskriminačný zákon v ust. § 9 ods. 2 prvá veta zakotvuje, že v prípade nedodržania zásady rovnakého zaobchádzania sa možno domáhať ochrany poškodených práv na súde. Vo vzťahu k pasívnej vecnej legitimácie žalovanej v 3. rade uviedli, že dlhodobú nečinnosť žalovanej v 3. rade, ignorovanie skutočnosti, že mnohé rómske deti, vrátane žalobcov a žalobkyne, sú v rozpore so zákonom v nadmernom počte vzdelávané podľa vzdelávacích programov pre žiakov/čky s mentálnym postihnutím, pričom mentálny postih nemajú a bol im len neprávne diagnostikovaný žalovaná v 3. rade, nemožno ďalej prehliadať a žalovaná v 3. rade za ňu musí niesť zodpovednosť. Snahy žalovanej v 3. rade o zbavenie sa tejto zodpovednosti, resp. jej presun na iné subjekty, sú nenáležité, a to najmä s poukazom na jej záväzok zabezpečiť každému dieťaťu vzdelanie, ktoré bude smerovať k plnému rozvoju jeho osobnosti. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (ďalej len „MŠVVaŠ“) je, v zmysle § 17 zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v platnom znení, ústredným orgánom štátnej správy pre základné školy, ktorej sa predmetná právna vec týka. Žalobcovia a žalobkyňa majú vzhľadom na uvedené za to, že oprávnenie MŠVVaŠ konať v mene štátu a zastupovať štát vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania pokial' ide o oblasť vzdelávania vyplýva z jeho zodpovednosti za oblasť štátnej správy, ktorú spravuje. Vo vzťahu k petitu uviedli, že určenie súdu o porušení zásady rovnakého zaobchádzania sa jednoznačne týka neprijatia účinných preventívnych opatrení na ochranu pred diskrimináciou a opatrení na odstránenie diskriminácie, ktoré mal prieťať žalovaná v 3. rade, nie žalovaní v rade 1. a 2., ako si to mylne vyložila žalovaná v 3. rade. Rovnako dôvodne sa domáhajú vyslovenia porušenia zásady rovnakého zaobchádzania voči nim zo strany žalovanej v 3. rade tým, že táto aj napriek

skutočnosti, že nedostatky v špeciálnom školstve a ich diskriminačný dopad na rómskych žiakov/čky mu boli známe, nepodnikla dostatočne účinné kroky smerujúce k tomu, aby túto diskrimináciu odstraňovala. Nejde teda o zamieňanie si príčiny s odstránením príčiny, ako to interpretoval žalovaná v 3. rade. Vo vzťahu k neurčitosti formulácie petitu pokiaľ ide o pojem „účinné preventívne opatrenia“ žalobcovia a žalobkyňa odkázali na ust. § 2 ods. 3 antidiskriminačného zákona, ktoré rozširuje povinnosť dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania aj na prijímanie opatrení na ochranu pred diskrimináciou. Povinnosť prijímať opatrenia na ochranu pred diskrimináciou je možné považovať za preventívnu zložku povinnosti dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania rovnocennú a komplementárnu k povinnosti dodržiavať zákaz diskriminácie. Jej porušenie teda bez ďalšieho predstavuje porušenie zásady rovnakého zaobchádzania a zakladá právo na ochranu podľa § 9 - 11 antidiskriminačného zákona. Povinnosť prijímať opatrenia na ochranu pred diskrimináciou vyžaduje vynakladanie aktívnych krokov a realizáciu opatrení, ktoré majú potenciál predchádzať diskriminácii. Prijímanie opatrení na ochranu pred diskrimináciou je zároveň tiež vyjadrením požiadaviek európskych antidiskriminačných smerníc, podľa ktorých majú členské štáty zabezpečiť, aby nedochádzalo k žiadnej diskriminácii (napr. čl. 2 ods. 1 smernice 2000/43/ES, ktorou sa zavádzajú zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod). Aj keď žalovaná v 3. rade uviedla, že v SR sa neustále prijíma množstvo preventívnych opatrení tak vzhľadom na skutočnosť, že žalobcovia v 1. a 2. rade boli a žalobkyňa v 3. rade aj nadálej je vzdelávaná v systéme špeciálneho vzdelávania, napriek tomu, že preukázateľne nemajú ľahké mentálne postihnutie, prijaté preventívne opatrenia zo strany žalovaného neboli a nie sú dostatočne účinné. Žalobcovia nepopreli, že nedisponujú žiadnymi správami zo vstupných psychologických vyšetrení, na základe ktorých by bolo možné posúdiť, akým spôsobom bola vykonaná, kto ju vykonal, či bola uvedená diagnostika vykonaná v súlade so zákonom a či boli správne alebo nesprávne zaradení do špeciálnej triedy, preto navrhli ich vyžiadanie od žalovanej v 2. rade. Žalovaná v 3. rade sa vo svojom vyjadrení odvoláva na vyjadrenie VUDPaP, avšak toto nebolo žalobcom doručené. Žalovaná v 3. rade konštatuje, že systém je postavený na rôznych testoch a rôznych výkonoch testovaných detí, ktoré sa navyše môžu meniť v čase, na subjektívnom posudzovaní psychológov, ktorí ovplyvňujú aj rôzne ďalšie vonkajšie faktory. Ak však na základe dvoch diagnostík je dieťaťu raz diagnostikovaný ľahký mentálny postih (na základe čoho je mu odporúčané vzdelávanie v systéme špeciálneho vzdelávania, do ktorého je následne aj zaradené a vzdelávané) a pri inom testovaní tento mentálny postih zistený nie je - a podľa názoru žalovanej v 3. rade sú obidve diagnostiky v súčasnom systéme správne a zákonne - je zrejmé, že žalovaná v 3. rade nezabezpečil žalobcom a žalobkyni dostatočnú ochranu pred diskrimináciou. Aj Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu, v rozhodnutí vo veci D. H. a ostatní proti Českej republike (sťažnosť č. 57325/00, rozsudok Veľkého senátu zo dňa 13.11.2007, ods. 201) konštatoval, že ak existuje nebezpečenstvo, že testy boli neobjektívne a ich výsledky neboli vyhodnocované s ohľadom na osobitosti a špecifické charakteristiky rómskych detí, ktoré tieto testy absolvovali, tieto testy nemôžu slúžiť na ospravedlnenie namietaného rozdielneho zaobchádzania. Argumentácia žalovanej v 3. rade o tom, že Slovenská republika nie je oprávnená ani povinná zakročiť v prípade, že žiaci sú nesprávne zaradení do špeciálnych tried, pretože preradenie žiaka do bežnej triedy je v kompetencii riaditeľa školy a zákonného zástupcu žiaka, je podľa názoru žalobcov a žalobkyne zbabovaním sa zodpovednosti za protiprávny stav a nemožno ho akceptovať. Žalobca a žalobkyňa majú dôvodne za to, že oddelené vzdelávanie v etnicky homogénnych špeciálnych triedach situovaných oddelene od žiakov z majority mimo hlavnnej budovy školy, túto základnú potrebu a právo žalobcov a žalobkyne nenapĺňa.

Žalobcovia ďalej uviedli, že rodič nemôže svojou voľbou uprieť dieťaťu jeho medzinárodnými dohovormi garantované právo na rovný prístup k vzdelaniu. Uvedené konštatoval aj Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu v rozhodnutí D. H. a ostatní proti Českej republike (stážnosť č. 57325/00, rozsudok Veľkého senátu zo dňa 13.11.2007, ods. 202 a nasl.), ako aj v ďalších na to nadväzujúcich rozhodnutiach týkajúcich sa diskriminácie rómskych detí vo vzdelávaní. Európsky súd v prípade D.H. a ostatní proti Českej republike rozhodoval o skutkovo totožnom prípade, kedy sťažovatelia namietali porušenie ich práv garantovaných Európskym dohovorom. Štát na svoju obranu taktiež argumentoval súhlasom rómskych rodičov so vzdelávaním ich detí v špeciálnych školách. Európsky súd sa však s uvedenou argumentáciou nestotožnil a konštatoval, že takýto súhlas by znamenal akceptáciu rozdielneho zaobchádzania aj napriek tomu, že je diskriminačné, čo by znamenalo vzdanie sa práva na ochranu pred diskrimináciou. Takéto vzdanie sa práva je však podľa názoru európskeho súdu neprípustné.

5. Žalovaný v 2. rade k žalobe uviedol, že pokial' ide o žalobcu v 1. rade, u tohto bolo vykonané prvé psychologické vyšetrenie dňa 22.03.2005, a to Okresnou pedagogicko-psychologickou poradňou, [REDAKCIJA]. Záverom bolo odporúčanie postupovať podľa štandardných učebných osnov základnej školy. Dňa 18.09.2008 bolo u žalobcu 1. rade znova vykonané psychologické vyšetrenie Okresnou pedagogicko-psychologickou poradňou, [REDAKCIJA]. Záverom však už bolo odporúčanie pokračovať v špeciálnej triede. Dňa 23.05.2011 bolo u žalobcu 1. rade vykonané psychologické vyšetrenie žalovaným 1. rade so záverom, že sa žalobcovi 1. rade odporúča pokračovať vo vzdelávaní v špeciálnej triede základnej školy. Rovnaký záver prijal žalovaný 1. rade vo vztahu k žalobcovi 1. rade aj po psychologickom vyšetrení žalobcu 1. rade dňa 24.04.2013 a dňa 26.02.2014. Odporúčanie vzdelávať žalobcu 1. rade v špeciálnej triede neprijal iba žalovaný 1. rade, ale tiež Okresná pedagogicko-psychologická poradňa, [REDAKCIJA]. Žalobca 1. rade, zákonní zástupcovia žalobcu 1. rade ani akákoľvek iná tretia osoba pritom nenamietala priebeh a výsledky psychologického vyšetrenia žalobcu 1. rade, a to až do momentu podania žaloby žalobcov na súd. Dopolňať neboli podané ani žiadnené podnet na prešetrenie činnosti žalovaného 1. rade na štátnej školskej inšpekciu, ktorá na tomto úseku vykonáva aj dohľad nad dodržiavaním zásady rovnakého zaobchádzania. Nie je pravdivé tvrdenie žalobcu 1. rade o tom, že sa domáhal štúdia na strednej Škole a toto mu nebolo umožnené s odôvodnením, že nemá riadne ukončené základné vzdelanie. Žalobca 1. rade mohol riadne pokračovať v stredoškolskom štúdiu, a to napr. štúdiom na Odbornom dopravnom učilišti v Prešove, na Odbornom stavebnom učilišti v Prešove a iné, kde sú k dispozícii viaceré študijné odbory pre študentov s neukončeným základným vzdelaním. Ide o tzv. pomocné odbory, ako pomocný tesár, pomocný murár a pod. Rovnako nie je dôvodná argumentácia žalobcu 1. rade o tom, že tento si v súčasnosti nemôže nájsť zamestnanie a je evidovaný v evidencii uchádzcačov o zamestnanie. V Prešove a v okolí pôsobí viacero zamestnávateľov, ktorí prijímajú do zamestnania aj osoby s neukončeným základným vzdelaním.

Žalobca v 2. rade podstúpil prvé psychologické vyšetrenie dňa 10.10.2007, ktoré uskutočnila Okresná pedagogicko-psychologická poradňa, [REDAKCIJA]. Záverom bolo odporúčanie vzdelávať žalobcu v 2. rade v rámci klasickej triedy. Rovnaké odporúčanie vzdelávať žalobcu 2. rade v klasickej triede bolo potvrdené aj po vykonaní ďalšieho psychologického vyšetrenia žalobcu 2. rade dňa 17.09.2008. Dňa 09.05.2011 vykonal psychologické vyšetrenie žalobcu 2. rade žalovaný 1. rade, v závere ktorého prijal odporúčanie vzdelávať žalobcu 2. rade v špeciálnej triede. Takéto odporúčanie prijal žalovaný 1. rade aj po psychologickom vyšetrení žalobcu 2. rade dňa 13.06.2014. Žalobca v 2. rade, zákonní zástupcovia žalobcu v 2. rade ani akákoľvek iná tretia osoba pritom nenamietala

priebeh a výsledky psychologického vyšetrenia žalobcu 2. rade, a to až do momentu podania žaloby žalobcov na súd. Dopolňať neboli podaný ani žiadene podnet na prešetrenie činnosti žalovaného v 1. rade na štátnej školskej inšpekciu, ktorá na tomto úseku vykonáva aj dohľad nad dodržiavaním zásady rovnakého zaobchádzania.

Žalobkyňa v 3. rade podstúpila prvé psychologické vyšetrenie dňa 18.02.2008, ktoré vykonala Okresná pedagogicko-psychologická poradňou, ~~Mariánska 20/ 080 01 Bratislava~~, a to so záverom vzdelávať žalobkyňu 3. rade v triede pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia. Dňa 10.02.2011 vykonal psychologické vyšetrenie žalobkyne 3. rade žalovaný 1. rade, ktorý následne odporučil, aby bola žalobkyňa 3. rade vzdelávaná v špeciálnej triede. Rovnaké odporúčanie vzdelávať žalobkyňu 3. rade v špeciálnej triede prijal žalovaný aj po psychologickom vyšetrení žalobkyne 3. rade dňa 28.03.2014 a dňa 30.03.2016. Žalobkyňa v 3. rade, zákonné zástupcovia žalobkyne v 3. rade ani akékoľvek iná tretia osoba pritom nenamietala priebeh a výsledky psychologického vyšetrenia žalobkyne v 3. rade, a to až do momentu podania žaloby žalobcov na súd. Dopolňať neboli podaný ani žiadene podnet na prešetrenie činnosti žalovaného v 1. rade na štátnej školskej inšpekciu, ktorá na tomto úseku vykonáva aj dohľad nad dodržiavaním zásady rovnakého zaobchádzania.

Psychologické vyšetrenie žalobcov zo strany žalovaného v 1. rade bolo uskutočnené s dôkladnou odbornou starostlivosťou, a to postupne v piatich fázach. V rámci prvej fázy bol žalobcom predložený test WISC III, ktorí používajú psychológovia na celom území Slovenskej republiky na diagnostiku mentálneho postihnutia. Tento test pozostáva z verbálnej a z neverbálnej časti a jeho vypracovanie zo strany vyšetrovanej osoby trvá v priemere 50 min. až 90 min. Pri verbálnej časti poverený psychológ navyše obsiahlo a vždy individuálne komunikuje s vyšetrovanou osobou a svoje poznatky zaznamenáva. V závere je test vyhodnocovaný osobne totožným vyšetrujúcim psychológom. V rámci druhej fázy bol žalobcom predložený Bender-Gestalt test (T92), zameraný na zistenie organicity, tzn. takmer výlučne na zistenie, či prípadné mentálne postihnutie nie je dôsledkom fyziologickej poruchy vyšetrovanej osoby. Takisto žalovaný v 1. rade používa aj tzv. subtesty zo Stanford - Binetovej inteligenčnej Škály (4. revízia-T35), ďalej test kresby postavy (T76), pri ktorom sa rovnako okrem iných faktorov zisťuje aj organicita mozgu a centrálnej nervovej sústavy. Čo vylučuje mentálne postihnutie vplyvom znevýhodneného sociálneho prostredia. U všetkých žalobcov došlo k potvrdeniu skutočnosti, že ich mentálna porucha, resp. mentálne postihnutie je dôsledkom fyziologickej poruchy. Mentálne postihnutie má u všetkých žalobcov fyziologicky pôvod, tzn. ide o vrodenú, vopred danú poruchu žalobcov (organické poškodenie mozgu a CNS) a je vylúčené, aby sa táto porucha prejavila ako následok kultúrneho, etnického alebo akéhokoľvek iného vplyvu prostredia. Nasleduje vyšetrenie špeciálnym pedagógom, a to o. i. prostredníctvom reverzného testu (T1), testu diagnostiky špecifických porúch učenia (T239) a testu deficiency čiastkových funkcií (test Dr. Sindelar). V tretej fáze psychologického vyšetrovania žalobcovia individuálne vypracovávali test deficiency čiastkových funkcií (test Dr. Sindelar). Tento test je zameraný na jednotlivé čiastkové funkcie (vizuálne členenie, vizuálna diferenciácia, vizuálna pamäť, auditívne členenie, auditívna diferenciácia, auditívna pamäť), serialitu a intermodalitu. Výsledky tohto testu sú významné predovšetkým pre zistenie školských zručností dieťaťa. Okrem toho sa prostredníctvom tohto testu zisťuje hĺbkový obraz o schopnostiach dieťaťa pre celkový edukačný proces. Táto tretia fáza prebieha v rámci špeciálno-pedagogického vyšetrenia, pri ktorom vyšetrujúci psychológ žalovaného v 1. rade priamo konzultuje priebeh a doterajšie výsledky psychologického vyšetrenia s tzv. špeciálnym psychológom. V rámci toho dochádza k porovnávaniu aktuálnych výsledkov psychologického vyšetrenia s aktuálnymi výsledkami vyšetrení zo strany špeciálneho pedagóga. V rámci špeciálno-pedagogického vyšetrenia žalobcov sa

uskutočnila v poradí štvrtá fáza, a to konkrétnie vyšetrením žalobcov s pomocou Rey-Osterriethovho testu komplexnej figúry ("TKF" -T65), ktorý spočíva v tom, že žalobcom bol predložený určitý obrázok, resp. predloha, ktorá im bola následne odobraná a ich úlohou bolo zapamätať si čo najviac prvkov a späť nakresliť čo najviac podobný obrázok. Žalobcovia vopred nevedeli, na ktoré prvky obrázku, resp. predlohy je potrebné sa zameriť a čo sa bude skúmať. Vzhľadom na to je vylúčené, aby mohli byť výsledky tohto testu akýmkoľvek spôsobom ovplyvnené. Týmto testom sa opäťovne zistuje, či prípadná mentálna porucha nie je zapríčinená fyziológiou vyšetrovanej osoby, tzn. či nejde o vrodenú poruchu. V tejto fáze psychologického vyšetrenia sa taktiež u všetkých žalobcov v celom rozsahu potvrdil fyziologický pôvod ich mentálneho postihnutia, tzn. organické poškodenie mozgu a centrálnej nervovej sústavy, čo vylučuje výskyt mentálneho postihnutia vplyvom nevhodného a málo podnetného sociálneho prostredia. V záverečnej piatej fáze psychologického vyšetrenia žalobcov bolo od žalobcov vyžadované, aby vlastnoručne nakreslili strom a postavu osoby. Konkrétnie test kresby postavy a stromu patrí k neverbálnym zložkám testovania v rámci tak psychologického ako aj špeciálno-pedagogického vyšetrenia, kde v rámci kvalitatívnej analýzy výsledky poukazujú o. i. tiež na organicitu u dieťaťa a aktuálny stav zrenia mozgu a centrálnej nervovej sústavy dieťaťa, a to vzhľadom k norme vývinu podľa fyzického veku. Týmto spôsobom sa zistuje predovšetkým ADHD syndróm, prípadná zaostalość dieťaťa a tiež organicita (pôvod mentálnej poruchy). Až na podklade takto systematicky koncipovaného hlbkového psychologického vyšetrenia, ktoré sa zväčša uskutočňuje počas viacerých dní, pristúpil žalovaný k vypracovaniu správy o psychologickom vyšetrení žalobcov. Takto postupuje žalovaný v 1. rade pri každom psychologickom vyšetrení každého klienta (dieťaťa), pričom navyše berie osobitný zreteľ na individuálne potreby dieťaťa súvisiace predovšetkým s jazykovou bariérou. Pri psychologickom vyšetrení akceptuje odpovede vyšetrovanej osoby nielen v slovenskom jazyku, ale v akomkoľvek inom jazyku, dialekте alebo nárečí. Dôvodom je skutočnosť, že cieľom psychologického vyšetrenia nie je zistiť jazykovú znalosť vyšetrovanej osoby, preto je irelevantné, či vyšetrovaná osoba napr. správne označí, resp. uvedie farbu v slovenskom, anglickom, českom alebo „rómskom“ jazyku. Dôležité je, ako vyšetrovaná osoba pochopí zadanie otázky a ako odpovie. V prípade akýchkoľvek nejasností je vyšetrovanej osobe navyše zrozumiteľne vysvetlená každá časť otázky a to až do tej miery, kym sa poverený psychológ nepresvedčí o tom, že vyšetrovaná osoba zadaniu rozumie. Za tým účelom zostavil aj vlastný slovník rómsko-slovenského jazyka, ktorý žalovaný v 1. rade dlhodobo používa pri psychologických vyšetreniach. Je vylúčené, aby došlo pri psychologickom vyšetrení žalobcov k ich akejkoľvek diskriminácii, a úplne je vylúčené, aby to bolo z dôvodu príslušnosti k etniku, rase alebo národu. Žalovaný v 1. rade postupoval pri psychologickom vyšetrení žalobcov, tak ako aj pri vyšetrení akéhokoľvek dieťaťa, s najvyššou odbornou starostlivosťou, dôkladne zvážil a vyhodnotil výsledky vyšetrovania a až na podklade toho formuloval svoje správy o výsledku psychologického vyšetrovania. Všetky správy žalovaného v 1. rade o výsledku psychologického vyšetrenia žalobcov výlučne poradný, resp. odporúčací charakter. Jednotlivé testy, ktoré žalobcovia vypracovávali v rámci ich psychologického vyšetrenia, zabezpečuje pre celé územie Slovenskej republiky spoločnosť Psychodiagnostika a.s., Mickiewiczova 2, 811 07 Bratislava. Táto spoločnosť za poplatok distribuuje psychologické testy pre psychológov, psychologické pracoviská, školské správy, školy, pedagógov a pod., pričom sa vždy vyžaduje doklad o príslušnom odbornom vzdelaní. Jednotlivé správy z psychologických vyšetrení žalobcov, na ktoré odkazujú žalobcovia nemôžu opodstatňovať diskrimináciu žalobcov zo strany žalovaného v 1. rade. Správy z psychologických vyšetrení boli uskutočnené s odstupom času od psychologických vyšetrení zo strany žalovaného 1. rade, boli vykonané iným psychológom, pričom nie je zrejmé, či bol použitý rovnaký postup a rovnaké testovacie metódy vyšetrenia. Osobnosť človeka sa postupom času vyvíja, a to najmä pokiaľ ide o žalobcov, tzn. osoby, resp. deti v

nízkom veku, a preto nie je vylúčený ani vznik takej situácie, že neskorším psychologickým vyšetrením žalobcov mohli byť prijaté iné závery. Dokonca nie je vylúčená ani situácia, aby dvaja psychológovia vykonávajúci rovnaký rozsah vyšetrenia tej istej osoby a v rovnakom čase, dospeli k rôznym záverom, čo však nevylučuje správnosť ktoréhokoľvek z nich. Výkony dieťaťa sa menia v čase a môžu byť rôzne aj v rôznych testoch. Aj zo správy VÚDPP predloženej žalobcami vyplýva, že slabý výsledok môže mať rôzne príčiny a nedostatočné mentálne schopnosti sú len jednou z nich, no zároveň je dodané, že neexistuje test, ktorý by umožnil rozlíšiť, či bol slabý výkon spôsobený mentálnym postihnutím alebo sociokultúrnymi faktormi. PhDr. [redacted] Csc. poukazuje na potrebu vyhodnocovania dlhodobejšieho rozvíjania, ktoré sa opiera o kvalitatívnu analýzu výkonov dieťaťa, čo sa u žalovaného I v prípade žalobcov uskutočnilo. Zároveň udáva, že selekcia sa robí pred nástupom do 1. triedy ZŠ, pričom ale žalovaný 1. rade vykonával diagnostiku žalobcov až v neskoršom období, keď už niekoľko rokov navštěvovali ZŠ a mali problémy s bežným vyučovaním. Pri hraničných hodnotách môže predstavovať rozdiel aj len 1 bod v dosiahnutom skóre. V prípade žalobcov však ich výsledky boli vždy niekoľko bodov pod limitom rozhodujúceho pásma, teda sa nejednalo o žiadne hraničné prípady. Je neakceptovateľný a neudržateľný zaver žalobcov, podľa ktorého sa malo neskorším psychologickým vyšetrením žalobcov (po uplynutí dvadsiatich, deviatich, resp. dvanásťich mesiacov od namietaného vyšetrenia zo strany žalovaného 1. rade) s iným výsledkom skóre žalobcov preukázať skoršie nedostatočné vyšetrenie zo strany žalovaného 1. rade, a to dokonca na báze diskriminácie pre etnický pôvod, čo má opodstatňovať nároky žalobcov. Žalobcovia žiadnym spôsobom neprekázali svoje tvrdenie, resp. skôr domnenky („pravdepodobne“) o nedostatočnej diagnostike a rediagnostike na strane žalovaného v 1. rade a už vôbec existenciu akejkoľvek diskriminácie žalobcov. Nakoniec žalovaný v 1. rade vzniesol námietku premlčania.

6. Žalovaná v 3. rade v duplike uviedla, že stanovisko VÚDPaP nemá žiadnu výpovednú hodnotu. Je všeobecné a nedokazuje, že žalovaná v 3. rade porušila zásadu rovnakého zaobchádzania.

7. Žalovaná v 2. rade vo vyjadrení zo dňa 10.01.2017 uviedla, že žalobcovia neprekázali, že ich tvrdenia sú pravdivé. Žalobcovia sú povinní nielen oznámiť skutočnosti, z ktorých možno dôvodne usudzovať, že k porušeniu rovnakého zaobchádzania došlo, ale aj tieto podporiť dôkazmi. Tiež musí tvrdiť, že znevýhodňujúce zaobchádzanie bolo motivované na základe rasového alebo etnického pôvodu. Postup pri zaradení do špeciálnej triedy je upravený v školskom zákone a táto sleduje legítimny cieľ vyrovnať handicap u takýchto detí. Žalobca v 1. rade bol zaradený do špeciálnej triedy na základe rozhodnutia zo dňa 30.03.2005 riaditeľa školy o zaradení na diagnostický pobyt po predchádzajúcim vyšetrení – správa o špeciálno – pedagogickom vyšetrení zo dňa 07.03.2005 súhlase rodičov. Rozhodnutia z 01.09.2005, správy z 22.06.2017, 18.09.2008, z 23.05.2011 a z 24.04.2013. Žalobca v 1. rade skončil povinnú školskú dochádzku v školskom roku 2013/2014. Žalobcom v 1. rade predložené vyšetrenie bolo robene v čase, keď ukončil povinnú školskú dochádzku. Žalobca v 1. rade neprekázal, že sa mal uchádzať o štúdium na SOŠ Sabinov. Dôvod prečo žalobca v 1. rade je zrejme jeho nezáujem o štúdium.

Žalobca v 2. rade bol priebežne vyšetrovaný a zaradený najprv do riadnej triedy. Na základe psychologického vyšetrenia 19.10.2007 a 17.09.2008, ako aj špeciálno – pedagogického vyšetrenia 26.06.2008, rozhodnutím z 02.09.2008 s individuálnym vzdelávacím programom z 15.09.2008 a až následne do špeciálnej triedy. Rozhodnutím z 15.09.2009 a na základe správy z psychologického vyšetrenia 09.05.2011 a špeciálno – pedagogického 09.05.2021 a správy z 13.06.2014 zo psychologického vyšetrenia

a z 12.06.2014 za špeciálno pedagogického vyšetrenia, v ktorých bolo odporúčané naďalej vzdelávať v špeciálnej triede. Otec žalobcu v 2. rade požadoval zaradenie do špeciálnej triedy. Žalobca v 2. rade bol prijatý na štúdium v SOU v Prešove, preto je tvrdenie o diskriminačnom prístupe úcelové. Dňa 22.04.2016 bola pripravená žiadosť o psychologické vyšetrenie a špeciálno pedagogické, ku ktorému dali súhlas rodičia, avšak po podpise telefonický matka odmietla súhlas. Rodičia teda nemali záujem na skvalitnení výučby a vyšetrení.

Žalobkyňa v 3. rade bola zaradená na základe špeciálno – pedagogického vyšetrenia z 20.06.2008 – rozhodnutím z 02.09.2008 do špeciálnej triedy na diagnostický pobyt a podľa rozhodnutia z 02.02.2009 do špeciálnej triedy a na základe správy špeciálno – pedagogického vyšetrenia z 11.02.2011 bolo odporúčané naďalej vzdelávať v špeciálnej triede, ako aj podľa správ z 28.03.2014 a 30.03.2016 a správy z psychologického vyšetrenia z 10.02.2011, 28.03.2014 a 30.03.2016 s doporučením vzdelávať v špeciálnej triede.

Žalovaný v 2. rade nemal možnosť skúmať a spochybňovať správnosť doporučení odborných inštitúcií. Ďalej uviedol, že budova, v ktorej sú umiestnené špeciálne triedy je situovaná jednak pri rómskej osade, jednak priamo v strede dediny a jednak na kopci na konci dediny. Skutočnosť, že sú v nich umiestnené špeciálne triedy vyplýnula z potreby rozšíriť kapacity ZŠ a toho, aby bola škola blízko bydliska, pričom kapacita hlavnej budovy by nepostačovala pre umiestnenie špeciálnych tried. Aj v hlavnej budove sú umiestnení rómski žiaci. Odborné stanoviska predložené žalobcom a považuje žalovaný v 2. rade za všeobecné a nezaoberajú sa konkrétnymi okolnosťami. Vo vzťahu k nemajetkovej ujme uviedol, že nie je zrejmé, akým postupom a konaním žalovaného v 2. rade bola znížená ľudská dôstojnosť, spoločenská vážnosť a spoločenské uplatnenie žalobcov v 2. rade a aká je príčinná súvislosť.

8. Žalobcovia k vyjadreniu žalovaného v 1. rade uviedli, že ak je mentálny postih žalobcov a žalobkyne vrodený ako tvrdí žalovaný v rade 1. ako taký je z logiky veci aj nemenný, vylučujúci akýkolvek progres, je teda otázne ako mohlo dôjsť k situácii, kedy iná psychologička tento vrodený postih ňou vykonávanými psychologickými vyšetreniami nezistila. Podľa VUDPaP ak jedno zariadenie potvrdí túto diagnózu a druhé ju vyvráti, pravdepodobne správny bude záver toho druhého vychádzajúc z poučky, že mentálnu retardáciu nemožno testami potvrdiť a dostatočný testový výkon ju vyvracia. Skutočnosť, že diskriminačné konanie proti žalovanému nekonštatoval žiadnen kontrolný orgán ešte neznamená, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania žalovaným v rade 1. nedošlo. K námietke premlčania uviedli, že lehota nezačína plynúť od dátumu realizovania ostatného psychologického vyšetrenia žalovaným v rade 1., ale odo dňa kedy sa žalobcovia a žalobkyňa dozvedeli o protiprávnom konaní žalovaného v rade 1. t.j. dňom vykonania rediagnostiky so záverom, že nemajú byť vzdelávaní podľa vzdelávacieho programu pre žiakov s mentálnym postihnutím, čiže u nich nebola diagnostikovaná mentálna retardácia. U žalobcu v rade 1. teda plynne premlčacia lehota od 27.12.2014, u žalobcu v rade 2. od 26.03.2015 a žalobkyňe v rade 3 od 28.03.2015. Nároky uplatnené žalobcami a žalobkyňou v zmysle vyššie uvedeného nie sú premlčané. Taktiež majú za to, že v danom prípade sa jedná o špecifické okolnosti, za ktorých výkon práva namietať premlčanie uplatneného nároku je konaním umožňujúcim poškodenie žalobcov a žalobkyne, ktorí márne uplynutie premlčacej doby nezavinili a voči ktorej by bol zánik uplatňovaného nároku neprimerane tvrdým postihom v porovnaní s rozsahom a charakterom nimi uplatňovaného práva a s dôvodmi, prečo si svoje právo neuplatnili včas.

K vyjadrenie žalovanej v 2. rade uviedli, že tento mal svoj diel zodpovednosti za porušenie ich práv, keďže rozhodoval o ich zaradení do špeciálnych tried, navyše

umiestnených mimo hlavnej budovy školy, Snaží sa však toto svoje konanie legitimizovať odvolávajúc sa na potrebu žalovanej v rade 2. rozšíriť počet tried a možností obce na riešenie tohto problému. Dôvody uvádzané žalovanou v rade 2. nemôžu ospravedlniť protiprávnosť jej konania. Ďalej uviedli, že v čase, kedy sa vyšetrenia realizovali mal žalobca v rade 1. ukončenú povinnú školskú dochádzku, žalobca v rade 2. navštevoval 8. ročník základnej školy a žalobkyňa v rade 3. navštevovala 7. ročník základnej školy. Podľa učebných osnov boli teda vzdelávaní dlhodobo, prakticky počas celej ich školskej dochádzky podľa vzdelávacieho programu pre žiakov s mentálnym postihnutím, nie je preto možné od nich resp. ich zákonných zástupcov požadovať ďalšie vzdelávanie u žalovanej v rade 2. Aj podľa stanoviska VUDPaP zo dňa 4.5.2016 predloženého žalovanou v rade 3. žiak s ľahkou mentálnou retardáciou získa absolvovaním deviatich ročníkov špeciálnej základnej školy (resp špeciálnej triedy v ZŠ) len primárne vzdelanie, ktoré zodpovedá absolvovaniu 1. stupňa bežnej základnej školy. V praxi by to teda znamenalo, že žalobcovia a žalobkyňa by zrejme museli nastúpiť do podstatne nižšieho ročníka základnej školy a absolvovali niekoľko rokov vzdelávania navyše. Podľa žalobcov a žalobkyne nie je možné od nich možné spravodlivo požadovať, aby svojim konaním pre nich neprijateľným spôsobom a za náročnejších podmienok zhojili následky dopadov protiprávneho konania žalovaných. K námietke, že žalobca v rade 1. nepodal prihlášku na SOŠ v Sabinove a preto jeho tvrdenia o záujme sa ďalej vzdelávať sú nepravdivé a nemohlo dôjsť k jeho diskriminácii uviedli, že podľa stanoviska VUDPaP z 4.5.2016 ďalšie vzdelanie môžu žalobcovia a žalobkyne získať iba na školách pre žiakov s mentálnym postihom a aj výber je oproti bežnému stredoškolskému vzdelávaniu značne obmedzený. Žalobca v rade 1. preto ani nepodal žiadnu prihlášku na SOŠ v Sabinove, pretože ako aj uvádza v žalobe, mal informácie, že nemá splnené podmienky pre prijatie na takýto typ stredoškolského vzdelania. Prijatie žalobcu v 2. rade na odborné vzdelávanie nepredstavuje plnú realizáciu jeho práva na vzdelanie, keďže sa jedná sa o štúdium na škole pre žiakov s mentálnym postihom. Ďalej uviedli, že žalovaný v rade 2. porušil vo vzťahu k nim zásadu rovnakého zaobchádzania najmä tým, že rozhodol o ich zaradení do systému špeciálneho vzdelávania a dlhodobo ich v tomto systéme vzdelával v etnicky homogénnych špeciálnych triedach situovaných oddelene od žiakov a žiačok z majority. Ako už uviedli žalobcovia a žalobkyňa v podanej žalobe poskytovala im a v prípade žalobkyne stále poskytuje výchovu a vzdelávanie za objektívne nižších kvalitatívnych podmienok vplývajúcich na úroveň ich základného vzdelania ako aj na všestranný rozvoj ich osobnosti a ich nedostatočnú socializáciu a ich integráciu do spoločnosti. Výchova a vzdelávanie poskytnuté žalovaným v rade 2. samo osobe predstavuje vylúčenie ich šance na dosiahnutie bežného stredoškolského či vysokoškolského vzdelania, čo predstavuje ich diskvalifikáciu na trhu práce. Príčinná súvislosť medzi konaním žalovaného v rade 2. a následkami na žalobcov a žalobkyňu je tak podľa nich daná. Čo sa týka výšky požadovanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch tá je podľa ich názoru primeraná aj s odkazom na rozhodovaciu prax Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý v prípadoch na obdobnom skutkovom základe priznal náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 3500 a 4000 eur.

9. Písomný podaním zo dňa 27.07.2017 navrhli žalobcovia zmenu žaloby: Uznesením zo dňa 11.04.2018 súd priupustil zmenu žaloby.

10. Súd vykonal dokazovanie výsluchom žalobcov, svedkov, obhliadkou na mieste samom, znaleckým posudkom a listinnými dôkazmi nachádzajúcimi sa v spise a zistil tento skutkový stav:

11. Žalobca v 1. rade pri svojom výsluchu uviedol, že v škole ho mohli viac naučiť a nie len sedieť a piť kávičku. Učenie bolo 2 – 3 hodiny a potom vyrezávali obrázky. Mohol ísť

d'alej a nie pracovať ako pracuje. Do školy chodili ráno na ôsmu. Keď mali napríklad čítanie tak vybrali čítať tých čo vedeli čítať, tých čo nevedeli čítať nevybrali. Keďže tam mali v ~~H~~ knižnicu chodili do knižnice, brali si knihy a sami sa učili čítať. V triede boli desiatí, on bol jediný sám z dediny. Ostatní boli z osady. Potom sa prestúpil do bytovky. Raz za čas prišli do školy, zobrať ich do jednej triedy, kde ich postupne volali, dali im papier a povedali im napr. aby čítali, vypočítali príklady, alebo tam boli slová a bolo z nich potrebné urobiť veta. Za celý čas absolvoval 2 testy v osmičke a v deviatke. Trvalo to zhruba 15 minút. Neskôr sa opravil, že testy mohli trvať aj dlhšie, napríklad hodinu. Prítomní boli učiteľ a zástupkyňa. Prišli, dali testy, potom odišli do zborovne, tam si dali kávičku. Keď ich spravili, prišli povedať, že ich urobili a oni prišli, zobrať to a povedali, že dobre. Testy boli rovnaké. Nevie aké boli výsledky. Rodičia o testoch nevedeli. Zároveň uviedol, že nebola na žiadnom psychologickom vyšetrení. Chcel byť automechanikom, ale sa to nedalo, lebo chodil do osobitnej školy a z osobitnej školy posielajú len na školu na Masarykovej ul.. Na základnej škole sa necítil ako sa mal. Myslí si, že keby chodil do inej školy bolo by to lepšie. Na škole sa cítil nesvoj. Učiteľky sa k nim nesprávali ako ku žiakom, ale ako ku synom, keďže prišli k nemu a vytáhali ho za uši napríklad, čo si myslí, že by to učitelia nemali robiť. O diskriminácii sa dozvedel, keď mu odmietli žiadosť o automechanika preto, že chodil na špeciálnu školu.

12. Žalobca v 2. rade pri svojom výsluchu uviedol, že chodil do osobitnej školy. Správne nie učiteľov popísal tak, že im dali niečo robiť a išli si piť kávičky a potom sa po prestávke vrátili. Robil psychologické testy 5-6 krát.. Boli tam viacerí v jednej triede. Mali niečo prečítať, napísat, nakresliť postavičku. Trvalo to 15-20 minút. Bola tam triedna učiteľka a zástupkyňa. Otec o testovaní nevedel. Chcel byť automechanikom, ale tam nemohol ísť. O tom ho informovala jeho triedna učiteľka Teraz štujuje inštalatéra a je v 2. ročníku. Chodil do riadnej ZŠ a aj do špeciálnej školy. V riadnej bolo všetko dobré a v špeciálnej ich nič neučili. Štát mu zničil kariéru. Býva v bytovkách v osade.

13. Žalobkyňa v 3. rade pri svojom výsluchu uviedla, že chcela byť lekárkou, ale nedá sa. Učí sa za kuchárku. Je spolužiaci boli rómske deti. Učiteľka, ktorú mali v poslednom ročníku sa správala strašne. Bila ich, kričala na nich a všetci sa jej báli nielen v triede, ale aj v celej škole. Robila 2 krát psychologické testy. Nakreslila nejakú postavu, zopár príkladov, niečo prečítala. Trvalo to 10 minút. Keď bola v Bratislave, tak jej dali niečo prečítať a venovali jej viac času ako na škole. Trvalo to 3-4 hodiny. Na škole sa cítila menej cenná, nemohla získať to, čo chcela. Rozumie po slovensky. Absolvovala 9 tried, s učiteľom sa rozprávala po slovensky. Pri testovaní bola prítomná zástupkyňa s triednou učiteľkou. Rodičia o testoch nevedeli. Keď končili deviaty ročník, tak ich učiteľka upozornila, že si môžu podať prihlášku len na školu Masarykovú, na inú nie. Podala si prihlášku, prijali ju a navštěvuje 1. ročník. Priebeh hodiny popísala tak, že keď prišla triedna učiteľka rozdala úlohy, potom si niečo vypila, zjedla a niekedy išla aj na počítače len tak. Keď mali krúžky, tak varenie učila učiteľka tak, že ona sama varila, ich poslala na počítač. V deviatom ročníku ZŠ mali matematiku, slovenčinu, občiansku a telesnú výchovu. Učenie prebiehalo v slovenskom jazyku.

14. Zákonná zástupkyňa žalobkyne v 3. rade pri svojom výsluchu uviedla, že návrh podala preto, lebo to, čo sa deje v ~~H~~, majú tam špeciálne školy pre bielych a pre Rómov a nechce, aby jej ďalšie deti takto dopadli, aby im bolo znemožnené ďalšie vzdelávanie. Pokiaľ ide o zaradenie detí do špeciálnej triedy tak ani nevie ako sa to stalo. Prišla učiteľka a povedala, že dcéra ide do nultého ročníka, nič nevysvetlila. Nikto s ňou nekomunikoval, nič im nebolo vysvetlené, nevedela ani o testovaní. Povedala len dcéra keď

prišla domov, že jej nejaká pani dala niečo kresliť. Ďalej uviedla, že chodila do školy, kde boli čisto rómske deti. Majorita má svoju školu, ale jej dcéra chodila do školy čisto s rómskymi deťmi. Vzdelávanie s rómskymi deťmi vnímalala zle. Ona chcela byť s majoritou, aby došlo k nadviazaniu vzťahov. Bola za bývalým riaditeľom, ale ten povedal, že dcéra patrí do nultého ročníka a nijak to s ňou neriešil. Svoj nesúhlas o zaradení do špeciálnej školy prezentovala ústne. Riaditeľ jej povedal, že psychologické testy to tak ukázali, že patrí do špeciálnej školy. Pýtala si testy tieto je však nedal, keďže sú v archíve, že by ich trebalo hľadať. Nehľadala inú školu, lebo nemala finančné prostriedky. Vyhladala vyšetrenie v Bratislave, kde bola dcéra 3 dni, lebo sa jej nechcelo veriť, žeby jej dcéra patrila do špeciálnej triedy. Ráno ju tam odviedla a poobede vyzdvihla. Výsledok bol, že nepatrí do špeciálnej, ale do normálnej základnej školy. Do Bratislavu sa dostala tak, že pozná pani psychologičku pani Č. [redacted] ktorá robila v komunitnom centre. Táto sa nepýtala na účel testovania. Dcéra absolvovala jedno vyšetrenie v špeciálnej škole a jedno v Bratislave, o ktorom ona ako zákonná zástupkyňa vie. Dcéra rozumie po slovensky, vie po slovensky, ale keď má trému lepšie sa jej vyjadruje v rómčine, preto bol aj navrhnutý rómsky prekladateľ. Od nultého do deviateho ročníka chodila dcéra do špeciálnej triedy. Ďalej uviedla, že škola ma viacero budov. Jedna je v osade čisto pre Rómov, jedna je pri obchode pri COOP Jednote a majorita má školu pri cintoríne. Dcéra chodila stále do tej istej budovy. Nemala vedomosť o psychologickom vyšetrení v roku 2014.

15. Svedkyňa [redacted] Č. [redacted] matka žalobcu v 2. rade, pri svojom výsluhu uviedla, že deti boli na integrovaný plán. Vôbec to nevedeli. Prišiel k nim pán, ktorý ich vyzval, aby ukázali synove vysvedčenie a ten im povedal, že deti chodia na integrovaný plán. Potom sa poradila s právničkou a tá navrhla, aby udali školu, aby sa to nedialo ďalej nielen ich deťom, ale aj všetkým rómskym deťom. Chodila 1 rok so synom do školy s tým, že tam videla ako sa správali učiteľky k rómskym deťom, že sa im vôbec nevenovali. Ďaleko viac sa venovali deťom bielym. Jej syn vedel čítať, písat, počítať aj tak prepadol a dostal sa do špeciálnej triedy a biele deti nie. Škola o vzdelávaní a o vyšetrovaní detí nekomunikovala nijak. Syn prišiel, že v škole robili testy, že im dávali nejaké bábiky, nejaké papieriky. Keď však potrebovali peniaze napr. na výlety, tak to prišli dole a dali im do podpísania, avšak o testovaní detí nevedeli nič. Chcela, aby chlapec išiel na takú školu ako chce on. Chceli ho preradiť z [redacted] do [redacted] ale tam ho odmietli kvôli tomu, že je Róm. Keďže sa dozvedela o testovaní v škole, tak dala syna testovať inde v Bratislave, kde boli 3 alebo 4 dni a výsledok bol taký, že chlapec je vzdelávateľný v základnej škole. Ďalej uviedla, že špeciálna škola na nachádza pri obchode, kde však chodia len rómske deti a ešte je potom v osade v komunitnom centre, kde sú deti v bunkách. Syn bol zo vzdelávania smutný, pretože chcel chodiť do inej školy, chcel chodiť za automechanika alebo za opatrovateľa. Teraz chodí do takej školy, kde sa neučí nič. Namiesto toho žeby sa mal učiť za vodára dávajú mu lámať orechy. Ďalej uviedla, že syn chodil od prvej do deviatej triedy do špeciálnej. V 3. alebo 4. ročníku bol preložený do základnej školy, ale na integrovaný plán. Integrovaný plán popísala tak, že ako jej to učiteľka vysvetlila, že jej syn ako keby bol tak trochu „na hlavu“, že nevie nič, je integrovaný. Oni keď dieťa dávajú na integrovaný plán, ako keby mali dvojnásobný plat, pretože sa viac tým deťom venujú, ale nie je to pravda, nevenujú sa im, ale kávičkujú. Syn chodil ešte do nultej a bol testovaný [redacted]. O testovaní nevedela, niekto jej nevysvetlil, prečo chodil do špeciálnej školy a nikdy nedala žiadosť o testovanie a ani súhlas s testovaním. Na rodičovskom jej povedali, že syn je poslušný, vie čítať, že sa rozumie. Ďalej uviedla, že syn bol testovaný v [redacted] pani Č. [redacted]. Neudialo v komunitnom centre, ale boli tam nejaké dve dievčatá z nadácie a bolo to v bunke. Výsledok testovania v [redacted] a v Bratislave bol taký, že [redacted] hovorila keď ho testovala ako „nultáka“, že vie všetko, že na

ňom treba popracovať a že ako prvák to bude vedieť. V Bratislave bol výsledok taký, že je dobrý, že vie všetko, že môže ísť do základnej školy.

16. Svedok Č. Š. otec žalobcu v 2. rade, pri svojom výslchu uviedol, že veci týkajúce sa školy a detí riešila manželka. Nevedel, že syn bol testovaný a ani nedával súhlas na testovanie. Syn najprv chodil do špeciálnej, potom ho preradili na základnú školu a potom opäť do špeciálnej. Urobili tak oni sami keď sa dozvedeli, že syn chodí na integrovaný plán. Dozvedeli sa to z vysvedčenia.

17. Svedkyňa Č. Š. matka žalobcu v 1. rade, pri svojom výslchu uviedla, že syn navštevoval špeciálnu školu. O tom sa dozvedela, keď doniesol posledné vysvedčenie zo školy a kde zistila, že nemá základnú školu, ale ako keby bol „magor“. Syn nenosil vysvedčenia. Iba keď potrebovala kópiu na sociálny úrad. Nepamätala si kedy syn skončil školu. Chcela, aby študoval za automechanika a podala aj žiadosť, kde jej však povedali, že nemôže študovať za automechanika, nakoľko nemá základnú školu. Učenie popísala tak, že v škole nemali záujem, aby sa učili ako na základnej škole. Hrali karty, učiteľky popíjali kávu. Nevedela o tom, že majú príst psychológovia do školy a ani nepodpisovala žiadne papiere. Ďalej uviedla, že triedy boli rozdelené na piaty, šiesty, siedmy ročník. To znamená, že v jednej triede bol piaty, šiesty a siedmy ročník. Sama vyhľadala psychologičku, ktorá jej povedala, že syn má na viac. Chodila na rodičovské združenia avšak nie stále. Bývali medzi bielymi.

18. Svedok Č. Š. otec žalobcu v 1. rade, pri svojom výslchu uviedol, že syna dali do školy, chcel sa učiť, avšak ho neprijali do Sabinova na učilište za automechanika. Bolo to kvôli tomu, že vyšiel z osobitnej školy. O tom, že chodil do špeciálnej školy sa dozvedeli z vysvedčenia. Všetky veci týkajúce sa syna riešila manželka.

19. Svedok Ľ. Č. pri svojom výslchu uviedol, že starostom je od r. 2018. Predtým pôsobil ako poslanec. K žalobe nemuselo dôjsť pokial' by sa rodičia zaujímali o svoje deti. Mal pôsobiť úrad práce a rovnako je potrebné viac pracovať s rodinami. Ďalej uviedol, že nemali dostatočné finančné prostriedky. Odkúpili domčeky, ktoré už v súčasnosti sú nevyhovujúce. Riešili to s ministerstvom. Dočasné povolenie na využívanie komunitného centra ako školy. K rozdeleniu tried sa nevedel vyjadriť. V špeciálnej triede môže byť maximálne 10 žiakov. Viac tam nebolo. Boli to triedy 3 na 5 metrov. V budove bolo 5 tried. Na špeciálne triedy nebolo miesto. Budova, v ktorej boli špeciálne triedy sa v súčasnosti nevyužíva. Je na zbúranie. Nezodpovedá hygienickým potrebám. Komunitárne centrum bolo postavené z programu Ľudské zdroje z ministerstva vnútra. Ďalej uviedol, že obec má 1 675 obyvateľov z toho rómsku príslušnosť majú 531. Osoby rómskej príslušnosti sú začlenení medzi bielymi. Časť býva v chatrčiach, časť v bytoch a horná časť už má domčeky. V osade býva 5 osôb, ktoré nie sú rómskej príslušnosti a 250 osôb rómskej príslušnosti. K tomu, že špeciálnu triedu navštěvuje väčšina rómskych detí, uviedol, že ak sú v škole, tak sa ešte snažia, ale keď prídu domov, ako keby úplne padli a začína sa od znova. Vidí to v rodinách. Pokial' ide o žalobcov tak rodina Č. Š. je lepšia ako Č. Š. Bývajú v bytovkách v dolnej časti dediny. Pokial' ide o budovy tak zostal počet budov, nakoľko jedna sa zrušila a jedna sa vybudovala.

20. Zo správy zo psychologického vyšetrenia žalobcu v 1. rade u žalovaného v 1. rade zo dňa 24.04.2013 vyplýva, že úroveň rozumových schopností sa t.č. nachádza v pásmi ľahkého mentálneho postihnutia, s nerovnomerným rozložením čiastkových výkonov. Vzhľadom k

diagnostikovanej úrovni rozumových schopností odporúča sa žiaka vzdelávať v špeciálnej triede pre žiakov s mentálnym postihnutím.

21. Z psychologického vyšetrenia Súkromným centrom pedagogicko-psychologickeho poradenstva a prevencie v ~~X. ročníku~~ vyplýva, že aktuálne psychologicke vyšetrenie poukazuje na nerovnomernosť výkonov v intelektovom vývine - úroveň intelektových schopností sa pohybovala v pásme podpriemeru v neverbálnej zložke a verbálna zložka inteligencie bola slabšia, na hranici pásmu ľahkého mentálneho postihnutia. Psychologička odporúča uvažovať o ukončení školskej dochádzky v podmienkach bežnej základnej školy /napríklad umožniť žiakovi navštievoať 9. ročník ZŠ/

22. Zo správy DC VÚDPaP z 26.03.2015 vyplýva, že u žalobcu v 2. rade je aktuálny výkon v skúškach inteligencie celkovo v norme (podpriemer/hraničné pásmo). Celkovo je výkon vo verbálnej a neverbálnej škále na rovnakej úrovni, v rámci jednotlivých škál sú výrazné diskrepancie, v neverbálnej extrémne (siahajú od výkonu pod úrovňou normy po výkon na úrovni populačného priemeru). Na základe analýza výkonov možno konštatovať, že testové výsledky podhodnocujú potenciál dieťaťa. Žalobca v 2. rade je žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktoré vyplývajú z vývinu v SZP. Z výsledkov vyplýva, že nemá byť vzdelávaný podľa vzdelávacieho programu pre žiakov s mentálnym postihnutím.

23. Zo správy zo psychologického vyšetrenia žalobkyne v 3. rade u žalovaného v 1. rade zo dňa 28.03.2014 vyplýva, že úroveň rozumových schopností sa t.č. nachádza v pásme ľahkého mentálneho postihnutia, s výraznou diskrepanciou medzi jednotlivými zložkami. Vzhľadom k diagnostikovanej úrovni rozumových schopností odporúča sa žiačku nadálej vzdelávať v špeciálnej triede.

24. Zo správy DC VÚDPaP vyplýva, že u žalobkyni v 3. rade je aktuálny výkon v skúškach inteligencie celkovo v norme, na úrovni hlbokeho podpriemeru/ hraničné pásmo, s extrémne nerovnomernou štruktúrou výkonov. Na základe analýzy výkonov možno konštatovať, že prirodzené intelektové schopnosti dieťaťa sú na lepšej úrovni ako aktuálny výsledok (úsudok na veku primeranej úrovni). Žiačka má špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby, ktoré rezultujú z vývinu v SZP. Z výsledkov vyplýva, že žiačka nemá byť vzdelávaná podľa výchovno-vzdelávacieho programu pre žiakov s mentálnym postihnutím.

25. Podľa správy z psychologického vyšetrenia zo dňa 21.04.2005 Okresnej pedagogicko-psychologickej poradne, bolo odporúčané u žalobcu v 1. rade postupovať podľa štandardných učebných osnov základnej školy. Podľa správy z psychologického vyšetrenia zo dňa 18.09.2009 bolo u žalobcu 1. rade odporúčané pokračovať v špeciálnej triede. K rovnakému záveru dospel žalovaný v 1. rade pri vyšetreniach v roku 2011, 2013 a 2014.

26. Podľa správy z psychologického vyšetrenia zo dňa 19.10.2007 Okresnej pedagogicko-psychologickej poradne, bolo odporúčané u žalobcu v 2. rade vzdelávať v rámci bežnej triedy ZŠ. Podľa správy z psychologického vyšetrenia zo dňa 17.09.2008 otec žalobcu v 2. rade veľmi nalieha na preradenie do špeciálnej triedy z účelových dôvodov. Podľa názoru psychológaja je to poškodzovanie dieťaťa zo strany rodičov, kym nebude výukovo a mentálne tak zaostalé, aby bolo možné preradenie do ŠT. Zatiaľ nemôže dať odporúčanie do špeciálnej triedy. Podľa psychologického vyšetrenia žalovaného v 1. rade z roku 2011 a 2014 odporúča nadálej žiaka vzdelávať v špeciálnej triede bežnej ZŠ podľa osnov ŠZŠ.

27. Podľa správy z psychologického vyšetrenia zo dňa 27.03.2008 pedagogicko-psychologickej poradne, bolo odporúčané u žalobkyňu v 3. rade zaradiť do triedy pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia. Podľa psychologického vyšetrenia žalovaného v 1. rade z roku 2011, 2014 a 2016 odporúča nadáležiačku vzdelávať na ZŠ v špeciálnej triede.

28. Z vyjadrenia spojenej školy Sabinov zo dňa 19.12.2016 vyplýva, že škola neeviduje prihlášku žalobcu v 1. rade na štúdium.

29. Rozhodnutím zo dňa 12.05.2016 bol žalobca v 2. rade prijatý na štúdium do prvého ročníka Odborného učilišťa internátneho v Prešove, odbor inštalatér.

30. Podľa zápisu o udalosti zo dňa 25.04.2016 matka žalobkyne v 3. rade nesúhlasí s jej rediagnostikou.

31. Z potvrdení ministerstva školstva vyplýva, že žalovaný v 2. rade má elokované pracoviská na adresách U [REDACTED] č. 36, č. 84 a č. 374.

32. Riaditeľka žalovaného v 1. rade pri svojom výslchu uviedla, že vyšetrenie sa vykonáva na základe žiadosti. Môže požiadať buď škola alebo zákonný zástupca a to v prípade, ak sa zmenia podmienky alebo zhorší sa jeho prospech. V tomto prípade požiadala škola o vykonanie diagnostiky s tým, že zákonní zástupcovia s tým, súhlasili. Pri týchto vyšetreniach sa môže zúčastniť aj zákonný zástupca, pričom tieto sa vykonávajú buď v diagnostických centrách alebo v škole. V tomto prípade sa vykonala diagnostika v škole. Žiadosť o vykonanie diagnostiky obsahuje tri časti. V prvej časti sú nacionálne žiadateľa, ako ho vidia zákonné zástupcovia a súhlas s vyšetrením. V druhej časti je informovaný súhlas, podľa zákona o ochrane osobných údajov. Súhlasy zabezpečuje škola. V tretej časti je vyhlásenie, že nenavštívili iné zariadenie. Následne nastáva psychologické vyšetrenie. V tomto prípade u V [REDACTED] č. 1 [REDACTED] bol prítomný aj tlmočník. U zvyšných dvoch nie, nakoľko tito komunikovali po slovensky. Potom nastáva špeciálnopedagogické vyšetrenie, kde sa zistuje momentálny stav školských zručností a špecifických funkcií. Potom kooperuje psychológ a špecialny pedagóg a porovnávajú výsledky. Po zvážení všetkých faktorov sa píše záver psychologického vyšetrenia a špeciálnopedagogického vyšetrenia. Pri vyšetreniach použili štandardizované testy, ktoré vydáva psychodiagnostika. Neštandardizované testy nemôžu poskytnúť relevantné výsledky. Neexistujú testy, ktoré sú vhodné pre rómskych žiakov. Pri vyšetreniach bol prítomný psychológ a dieťa, rodičia neboli prítomní. Tito môžu byť prítomní pri špeciálnopedagogickom vyšetrení. Pri psychologickom vyšetrení väčšinou nie. Môžu byť prítomní iba vo výnimočných prípadoch a to ak to vyžaduje správanie dieťaťa a nie je to korigovateľné psychológom. Rodičia nemamietali výsledky. Rodič má právo vetovať výsledky vyšetrenia a to je či bol zaradený do normálnej alebo do špeciálnej školy. V prípade, ak takýmto spôsobom poškodzuje svoje dieťa, tak škola musí rešpektovať, ale ďalší postup je taký, že požiada o rozhodnutie súd. Ďalej uviedla, že u žalobcov boli školské zručnosti nižšie ako o 4 – 5 rokov. To znamená, že ak by boli v deviatom ročníku, tak by mali školské zručnosti na úrovni štvrtého ročníka. Sama vykonávala špeciálnopedagogické vyšetrenie.

33. Svedkyňa M [REDACTED] č. [REDACTED] pri svojom výslchu uviedla, že vykonala vyšetrenie C [REDACTED] a V [REDACTED] č. [REDACTED]. Vyšetrenie prebiehalo v Bratislave a to dva dni. Bolo to na žiadosť ich matiek. Tito boli osobitne motivovaní z dôvodu toho, že chceli ísiť na učilište, pričom sa dozvedeli, že tam nemôžu vzhľadom na svoju školu ísiť. Vyšetrenia sa zúčastnili aj jej kolegyne. U oboch bol diagnostikovaný normálny intelekt. Teda nebol dôvod,

aby navštevovali špeciálnu školu. V tom čase boli na druhom stupni základnej školy. Odporučili, aby mali individuálny plán s tým, aby dohnali učivo. U Č. [red] bolo podozrenie na dyslexiu s tým, že bolo odporúčané, aby sa ešte na to pozrelo. On sám hovoril, že mal problém s čítaním U neho ju zaujala jeho nerovnomernosť. Bol napr. veľmi dobrý v zoradovaní obrázkov. Naproti tomu, problémy mal napr. s kockami. U V. [red] dospela k záveru, že nie je mentálne postihnutá a akékoľvek problémy dieťaťa sú dôsledkom vývinu v sociálne znevýhodnenom prostredí. Ďalej uviedla, že bola v 2002 U. [red] za účelom výskumu a týkalo sa to výskumu detí zo sociálne znevýhodneného prostredia. VÚDPaP má možnosť tvorby pri tvorbe a používaní diagnostických metód, pričom testy sa veľmi nevytvárajú, preberajú sa zo zahraničia a prekladajú sa, adaptujú a štandardizujú. Vytvoril sa aj test školskej pripravenosti. Čo bolo asi pred rokom alebo dva. Svedkyňa vylúčila, aby u žalobcov v 2. a 3. rade mentálne postihnutie. Ani jedno z detí nepodalo v teste výkon, ktorý by vybočoval z normy. Takýto výkon vylučuje potom diagnózu – mentálne postihnutie. Podľa svedkyne teda nemali byť vzdelávané v špeciálnej triede. Pri vyšetrení využila testy WISC, ktorý je štandardizovaný s normami. Výsledky boli podľa štandardizovaného testu, pričom však použila aj niektoré neštandardizované

34. Zistený skutkový stav súd takto **právne posúdil**:

35. Podľa § 2 ods. 1 zák. č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon), dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva v zákaze diskriminácie z dôvodu pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia alebo z dôvodu oznamenia kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti.

36. Podľa § 2 ods. 2 zák. č. 365/2004 Z. z., pri dodržiavaní zásady rovnakého zaobchádzania je potrebné prihliadať aj na dobré mravy na účely rozšírenia ochrany pred diskrimináciou.

37. Podľa § 2 ods. 3 zák. č. 365/2004 Z. z., dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva aj v prijímaní opatrení na ochranu pred diskrimináciou.

38. Podľa § 2a ods. 1 zák. č. 365/2004 Z. z., diskriminácia je priama diskriminácia, nepriama diskriminácia, obťažovanie, sexuálne obťažovanie a neoprávnený postih; diskriminácia je aj pokyn na diskrimináciu a nabádanie na diskrimináciu.

39. Podľa § 2a ods. 2 zák. č. 365/2004 Z. z., priama diskriminácia je konanie alebo opomenutie, pri ktorom sa s osobou zaobchádza menej priaznivo, ako sa zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou v porovnatelnej situácii.

40. Podľa § 2a ods. 3 zák. č. 365/2004 Z. z., nepriama diskriminácia je navonok neutrálny predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré znevýhodňujú alebo by mohli znevýhodňovať osobu v porovnaní s inou osobou; nepriama diskriminácia nie je, ak takýto predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax sú objektívne odôvodnené sledovaním oprávneného záujmu a sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takého záujmu.

41. Podľa § 9 zák. č. 365/2004 Z.z., každý má podľa tohto zákona právo na rovnaké zaobchádzanie a ochranu pred diskrimináciou. Každý sa môže domáhať svojich práv na súde, ak sa domnieva, že je alebo bol dotknutý na svojich právach, právom chránených záujmoch alebo slobodách nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania. Môže sa najmä domáhať, aby ten, kto nedodržal zásadu rovnakého zaobchádzania, upustil od svojho konania, ak je to možné, napravil protiprávny stav alebo poskytol primerané zadošťučinenie; ak ide o nedodržanie zásady rovnakého zaobchádzania z dôvodu oznamenia kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti, môže sa tiež domáhať neplatnosti právneho úkonu, ktorého účinnosť bola podľa osobitného predpisu pozastavená. Ak by primerané zadošťučinenie nebolo dostačujúce, najmä ak nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania bola značným spôsobom znížená dôstojnosť, spoločenská vážnosť alebo spoločenské uplatnenie poškodenej osoby, môže sa tá domáhať aj náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Sumu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch určí súd s prihliadnutím na závažnosť vznikutej nemajetkovej ujmy a všetky okolnosti, za ktorých došlo k jej vzniku. Právo na náhradu škody alebo právo na inú náhradu podľa osobitných predpisov¹²⁾ nie je týmto zákonom dotknuté. Každý má právo na ochranu svojich práv aj mimosúdnou cestou prostredníctvom mediácie.
13)

42. Podľa § 11 ods. 1 zák. č. 365/2004 Z. z., konanie vo veciach súvisiacich s porušením zásady rovnakého zaobchádzania sa začína na návrh osoby, ktorá namieta, že jej právo bolo dotknuté porušením zásady rovnakého zaobchádzania (ďalej len „žalobca“). Žalobca je povinný v návrhu označiť osobu, o ktorej tvrdí, že porušila zásadu rovnakého zaobchádzania (ďalej len „žalovaný“).

43. Podľa § 11 ods. 2 zák. č. 365/2004 Z. z., žalovaný je povinný preukázať, že neporušil zásadu rovnakého zaobchádzania, ak žalobca oznámi súdu skutočnosti, z ktorých možno dôvodne usudzovať, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania došlo.

44. Vykonaným dokazovaním hodnotiac dôkazy jednotlivo i vo vzájomnej súvislosti súd dospel k záveru, že žaloba je čiastočne dôvodná.

45. Žalobcovia sa domáhali určenia, že zásadu rovnakého zaobchádzania upravená antidiskriminačným zákonom, postupom žalovaného v 1. rade, porušená bola a to z dôvodu ich rómskej etnickej príslušnosti, a to nedostatočnou psychologickou diagnostikou a následnou rediagnistikou žalobcov. Žalovaná v 2. rade porušila zásadu rovnakého zaobchádzania vo vzťahu k žalobcom z dôvodu ich rómskej etnickej príslušnosti tým, že ich zaradila do systému špeciálneho vzdelávania a vzdelávala ich v rozpore so zákonom podľa vzdelávacieho programu pre žiakov s ľahkým mentálnym postihnutím a vzdelávaním v eticky homogénnych špeciálnych triedach, situovaných oddelene od žiakov z majority, mimo hlavnú budovu školy. Žalovaná v 3. rade neprijala účinné opatrenia na ochranu pred diskrimináciou a opatrenia na odstránenie diskriminácie.

46. Diskriminácia je vo všeobecnosti poškodzovanie, znevýhodňovanie alebo obmedzovanie jednotlivca alebo skupiny osôb z dôvodu ich pohlavia, rasy, farby pleti, jazyka, veku, sexuálnej orientácie, viery, náboženstva, politického, či iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo k etnickej skupine, majetku, rodu alebo iného postavenia. Diskrimináciou je každé neopodstatnené nerovnaké zaobchádzanie s ľuďmi zo strany štátu alebo iných ľudí, ktorí majú istú moc, právomoci alebo sa pohybujú v prostrediach, kde sú ľudia jeden od druhého istým spôsobom závislí. Ústava SR v článku 12 garantuje rovnosť v dôstojnosti i právach. Antidiskriminačný zákon a v spojení s ním ďalšie

zákony zakazujú diskrimináciu v oblasti zamestnania a povoľania, vzdelávania, zdravotnej starostlivosti, sociálneho zabezpečenia, prístupu k tovarom a službám.

47. Na posúdenie určitého konania ako diskriminačného, a teda nesúladného s uplatňovaním zásady rovnakého zaobchádzania, je potrebné súčasné naplnenie určitých znakov diskriminácie v kontexte ustanovení antidiskriminačného zákona. Týmito znakmi sú diskriminačný dôvod, oblasť a forma diskriminácie, komparátor a príčinná súvislosť medzi diskriminačným dôvodom a z neho vychádzajúcim konaním. Dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva podľa § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona v zákaze diskriminácie z dôvodu pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia alebo z dôvodu oznamenia kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti. Antidiskriminačný zákon v § 2a ustanovuje následne aj konkrétné formy diskriminácie. Ustanovenie § 3 ods. 1 antidiskriminačného zákona pomenúva oblasť, v ktorých je každý povinný dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania a v ktorých tak zákon poskytuje ochranu obeti diskriminácie pred porušovaním tejto zásady. Konkrétnie ide o oblasť pracovnoprávnych a obdobných a súvisiacich právnych vzťahov, oblasť sociálneho zabezpečenia, zdravotnej starostlivosti, poskytovania tovarov a služieb a oblasť vzdelávania. K diskriminácii v týchto oblastiach môže dôjsť výlučne vo vzťahu k obeti diskriminácie, ktorá môže byť v nadväznosti na uvedené oblasti v pracovnom pomere, ktorej sú poskytované sociálne služby, zdravotná starostlivosť, vzdelávanie atď.. Pri posudzovaní konkrétneho prípadu sa musí namietané konanie skúmať v porovnaní s inou osobou alebo skupinou osôb, ktoré sa nachádzajú v rovnakej alebo porovnatelnej situácii ako obete diskriminácie.

48. Žalobcovia v konaní poukázali na skutočnosť, že žalovaná v školskom roku 2015/2016 vzdeláva 214 žiakov, z nich až 133 žiakov s mentálnym postihnutím. Pri psychologickej diagnostike a rediagnostike žiakov s mentálnym postihnutím dlhodobo spolupracuje so žalovaným v 1. rade. Žalovaná v 2. rade vzdeláva 144 žiakov rómskej etnickej príslušnosti (t. j. 67,29 % z celkového počtu). Len 15 z nich je vzdelávaných v bežných triedach podľa riadneho vzdelávacieho programu, ďalších 16 rómskych žiakov s ľahkým mentálnym postihnutím je vzdelávaných v bežných triedach na základe individuálnych vzdelávacích programov a ostatných 113 rómskych žiakov je vzdelávaných v špeciálnych triedach. Pomer žiakov s mentálnym postihnutím u žalovanej v 2. rade (62,15 % z celkového počtu žiakov) vysoko prevyšuje celoslovenský priemer (v školskom roku 2012/2013 to bolo 11,73 %). Až 129 žiakov z počtu 133 žiakov s mentálnym postihnutím je rómskeho etnického pôvodu (96,99 %). Mentálny postih bol tak diagnostikovaný až 89,58 % žiakom všetkých žiakov rómskej etnickej príslušnosti (129 z ich celkového počtu 144). V špeciálnych triedach pre žiakov s ľahkým mentálnym postihnutím vzdeláva žalovaná v 2. rade 111 žiakov medzi nimi aj žalobcu v 2. rade (9.B trieda) a žalobkyňu v 3. rade (8.C trieda). Uvedené tvrdenia neboli žalovanými popreté.

49. Žalobcovia ďalej predložili u žalobcu v 1. rade posudok z vyšetrenia v decembri 2014 Súkromným centrom pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v ~~Košice~~. Zo záverov vyplýva, že „*aktuálne psychologické vyšetrenie poukazuje na nerovnomernosť výkonov v intelektovom vývine - úroveň intelektových schopností sa pohybovala v pásme podpriemeru v neverbálnej zložke a verbálna zložka inteligencie bola slabšia, na hranici pásma ľahkého mentálneho postihnutia*“. Psychologička odporúčala uvažovať o ukončení školskej dochádzky v podmienkach bežnej základnej školy /napríklad umožniť žiakovi

navštevovať 9. ročník ZŠ/. U žalobcu v 2. rade predložili správu z vyšetrenia v Detskom centre Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie v Bratislave, podľa ktorej celkový výkon žalobcu v 2. rade v inteligenčných testoch zodpovedá norme (hlboký podpriemer/hraničné pásmo) - výkon vo verbálnej aj neverbálnej škále je na rovnakej úrovni, v rámci jednotlivých škál sú výrazné diskrepancie, v neverbálnej extrémne (siahajú od výkonu pod úrovňou normy po výkon na úrovni populačného priemeru). V záveroch z vyšetrenia psychologička konštatovala, že „z výsledkov vyplýva, že žiak nemá byť vzdelávaný podľa vzdelávacieho programu pre žiakov s mentálnym postihnutím“. U žalobkyne v 3. rade predložili správu z vyšetrenia v Detskom centre Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie v Bratislave, podľa ktorej na základe analýzy výkonov žalobkyne v 3. rade psychologička konštatovala, že prirodzené intelektové schopnosti dieťaťa sú na lepšej úrovni ako aktuálny výsledok (úsudok na veku primeranej úrovni). V záveroch z vyšetrenia psychologička jednoznačne uviedla, že „z výsledkov vyplýva, že žiačka nemá byť vzdelávaná podľa výchovno-vzdelávacieho programu pre žiakov s mentálnym postihnutím“.

50. V uvedených skutočnostiach oznamených súdu žalobcami súd vidí skutočnosti, z ktorých možno dôvodne usudzovať, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania žalovanými v 1. a 2. rade došlo, a to diskriminácie žalobcov z dôvodu ich rómskej etnickej príslušnosti a tým sa preneslo na žalovaných v 1. a 2. rade dôkazné bremeno, aby preukázali, že zásadu rovnakého zaobchádzania neporušili, nakoľko povinnosť uvedené preukázať vyžaduje od žalovaných v 1. a 2. rade výslovne § 11 ods. 2 antidiskriminačného zákona.

51. Súd na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že žalovaný v 1. a 2. rade neunesli dôkazné bremeno. Žalovaný v 1. a 2. rade v konaní dostatočným spôsobom nepreukázali, že z ich strany nedošlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania. Žalovaný v 1. rade nepreukázal, že žalobcovia boli riadne diagnostikovaní s tým, že mali byť zaradení do špeciálnych tried. Pochybnosti o diagnostikovaní vzbudzuje jednak výsluch žalobcov, ktorí dá sa povedať zhodne popísali ako samotne testovanie prebiehalo, a ktoré malo trvať 15 minút až hodinu. Za tak krátky čas nemohlo dôjsť k dôkladne diagnostike ak zoberieme do úvahy, že vyšetrenie u žalobcov v 2. a 3. rade svedkyňou ██████████ prebiehalo v Bratislave dva dni. Nepriamo tomu nasvedčuje aj pomer žiakov s mentálnym postihnutím u žalovanej v 2. rade, ktorý vysoko prevyšuje celoslovenský priemer a pomer žiakov s mentálnym postihnutím, ktorí sú rómskeho etnického pôvodu. Nasvedčujú tomu aj napríklad správy z psychologického vyšetrenia žalobcu v 2. rade, ktoré boli realizované iným subjektom, ako žalovaným v 1. rade, a na základe ktorých bolo odporúčane vzdelávanie v bežnej triede. Napriek tomu však nasledujúce vyšetrenie z roku 2011, už odporúča nadalej vzdelávať špeciálnej triede. Teda nie je zrejmé, na základe akého vyšetrenia bol žalobca v 2. rade zaradený do špeciálnej triedy. Rovnako možno konštatovať u žalobkyne v 3. rade. Žalobca v 1. rade bol zaradený v roku 2005 do špeciálnej triedy, napriek tomu, že bolo odporúčané vzdelávanie podľa štandardných učebných osnov základnej školy. Žalovaní taktiež nepreukázali, a akého dôvodu je tak vysoký počet osôb rómskej etnickej príslušnosti vzdelávaných v špeciálnych triedach v porovnaní s celoslovenským priemerom. U žalovanej v 2. rade to bolo viac ako 5 násobok oproti celoslovenskému priemeru. Jedná sa značný nepomer. Taktiež súd poukazuje na výpoved' svedkyne ██████████, ktorá u žalobcov v 2. a 3. rade vylúčila mentálne postihnutie. Ani jedno z detí nepodalo v teste výkon, ktorý by vybočoval z normy. Takýto výkon vylučuje potom diagnózu – mentálne postihnutie. Podľa svedkyne teda nemali byť vzdelávané v špeciálnej triede. Znalkyná, ustanovená súdom v konaní, považovala tieto závery ako validné a primerané, vychádzajúce z relevantných výsledkov. Je teda nelogické, aby žalobcom bolo najprv diagnostikované mentálne postihnutie, ktoré malo byť podľa žalovaného v 1. rade fyziologického pôvodu, tzn.

že ide o vrodenú, a neskôr bolo mentálne postihnutie vylúčené. Aj to nepochybne spochybňuje diagnostikovanie žalobcov.

52. Súd obranu žalovanej v 2. rade, že pri zaradovaní do špeciálnej triedy vychádzala z testov žalovaného v 1. rade vyhodnotil ako nedôvodnú. Žalovaná v 2. rade dlhodobo akceptovala stav, že vysoký podiel detí rómskej etnickej príslušnosti sú zaradovaní do špeciálnych tried a neurobila žiadne kroky k náprave, napríklad preverením ich testovania iným subjektom.

53. Súd sa stotožnil s tvrdením žalobcov, že tito boli vzdelávaní v etnicky homogénnych špeciálnych triedach. Tieto boli oddelené od žiakov z majority, mimo hlavnej budovy školy. Uvedené nepochybne vyplynulo z obhliadky na mieste samom, pričom budova, v ktorej sa predmetné triedy nachádzajú je na zbúranie a nezodpovedá hygienickým štandardom. Nedostatok finančných prostriedkov žalovanej v 2. rade nemôže byť ospravedlnením a zbavením sa zodpovednosti žalovanej 2. rade.

54. Vo vzťahu k námietke, že rodičia nežiadali o preradenie zo špeciálnych tried do bežnej triedy súd zhodne so žalobcami má za to, že rodič nemôže svojou voľbou uprieť dieťaťu jeho medzinárodnými dohovormi garantované právo na rovný prístup k vzdelaniu.

55. S poukazom na vyššie uvedené žalovaný v 1. a 2. rade neprekázali, aby neporušili zásadu rovnakého zaobchádzania. Súd preto má za to, že nedostatočná psychologická diagnostika a rediagnostika zo strany žalovaného v 1. rade, ich zaradenie do systému špeciálneho vzdelávania, ako aj ich vzdelávanie u žalovanej v 2. rade podľa vzdelávacieho programu pre žiakov s ľahkým mentálnym postihnutím, v etnicky homogénnych špeciálnych triedach, situovaných oddelene od žiakov z majority, mimo hlavnej budovy školy, bola porušená zásada rovnakého zaobchádzania.

56. Súd výrokom I. a II. určil, že žalovaný v 1. a 2. rade porušili zásadu rovnakého zaobchádzania vo vzťahu k žalobcom.

57. Vzhľadom na povahu zásahu, súd výrokom III. a IV. uložil žalovaným v 1. a 2. rade povinnosť ospravedlniť sa písomne listom, pričom vzhľadom na charakter ospravedlnenia, súd uložil povinnosť žalovanému v 1. a 2. rade každému zvlášť.

58. Vo vzťahu k nároku žalobcov na nemajetkovú ujmu tak u žalovaných nejde o solidárny záväzok (záväzok plniť spoločne a nerozdzielne). U každého zo žalovaných v 1. a 2. rade je potrebné skúmať intenzitu porušenia povinnosti samostatne. Súd preto osobitne zaviazał žalovaného v 1. a 2. rade na náhradu nemajetkovej ujmy, pričom výšku nároku súd určil podľa zásad uvedených v § 9 ods. 3 zákona č. 365/2004 Z. z.. Žalobcovia ukončili školskú dochádzku a tak takýto stav nemožno napraviť priznaním primeraného zadostučinenia, a preto súd sa stotožnil so žalobným návrhom v tom, že v takom prípade vzniká žalobcom nárok na nemajetkovú ujmu. V tomto prípade súd poukazuje na to, že práve nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania, bolo žalobcom uprené právo na vzdelávanie a následne uplatnenie na trhu práce. Žalobcovia vzhľadom na dosiahnuté vzdelanie majú obmedzenú možnosť sa zamestnať.

59. Pokiaľ ide o výšku tak súd má za to, že pre každého zo žalovaných bude primeraná nemajetková ujma vo výške 2.500,- eur od žalovaného v 1. rade a žalovaného v 2. rade, spolu 5.000,- eur pre každého zo žalobcov. Súd pri výške vychádzal aj z rozsudku Európskeho súdu

pre ľudské práva v prípade D.H. a ďalší proti Českej republike z 13. novembra 2007 (Veľká komora), kde v obdobnej veci bola každému zo žalobcov priznaná suma 4.000,- eur (jedná sa o rok 2007). Súd preto sumu 5.000,- eur pre žalobcov, t.j. 2.500,- eur od žalovaného v 1. rade a žalovanej v 2. rade, považuje za primeranú a zodpovedajúcu všeobecnej predstave spravodlivosti. .

60. Žalovaní vzniesli námietku premlčania voči nároku na nemajetkovú ujmu. V zmysle rozsudku Najvyššieho súdu SR zo dňa 27.11.2012, sp. zn. 2 Cdo 194/2011 právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, je právom majetkovej povahy, ktorý sa premlčuje. V danom prípade ide teda o peňažný nárok, ktorý rovnako ako iné obdobné práva na peňažnú satisfakciu, ktorých základom je nemajetková rovina, podlieha režimu premlčania, a to vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe, ktorá v zmysle ust. § 101 Občianskeho zákonníka začína plynúť odo dňa, kedy tento nárok mohol byť uplatnený prvýkrát. Objektívnu skutočnosťou zakladajúcou vznik práva na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je samotný zásah do osobnosti, osobnostných práv fyzickej osoby a premlčacia doba teda začína plynúť dňom nasledujúcim po dni kedy k zásahu došlo (teda dňom kedy bolo možné uplatniť právo po prvýkrát). Týmto okamihom je diagnostika, resp. rediagnostika a zaradenie žalobcov do špeciálnej triedy. Žalobca v 1. rade bol zaradený do špeciálnej triedy na základe rozhodnutia zo dňa 30.03.2005 (podľa vyjadrenia žalovanej v 2. rade) riaditeľa školy Dňa 23.05.2011 bolo u žalobcu 1. rade vykonané psychologické vyšetrenie žalovaným 1. rade so záverom, že sa žalobcovi 1. rade odporúča pokračovať vo vzdelávaní v špeciálnej triede základnej školy. Dňa 09.05.2011 vykonal psychologické vyšetrenie žalobcu 2. rade žalovaný 1. rade, v závere ktorého prijal odporúčanie vzdelávať žalobcu 2. rade v špeciálnej triede. Dňa 10.02.2011 vykonal psychologické vyšetrenie žalobkyne 3. rade žalovaný 1. rade, ktorý následne odporučil, aby bola žalobkyňa 3. rade vzdelávaná v špeciálnej triede. Žaloba bola podaná na súd dňa 20.1.2016, t.j. po uplynutí 3 ročnej premlčacej doby.

61. V uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 20.4.2011 sp. zn. II. ÚS 176/2011, súd konštatoval: „*Podľa názoru ústavného súdu vo všeobecnosti nie je vylúčené, aby vznesenie námietky premlčania žalovaným mohlo byť považované za konanie, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi, pretože výkon žiadneho práva nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi. O takýto prípad však môže ísť iba výnimcočne. V rozpore s dobrými mravmi môže byť však len taký výkon práva účastníkom v občianskom súdnom konaní, ktorý je výrazom zneužitia tohto práva na úkor druhého účastníka konania, pričom vo vzťahu k vznesenej námietke premlčania môže o takýto prípad ísť len vtedy, ak druhý účastník konania márne uplynutie premlčacej doby nezavinil a voči nemu by za tejto situácie priznanie účinkov premlčania bolo neprimerane tvrdým postihom. Pre posúdenie tejto primeranosti je potrebné vychádzať z konkrétnych okolností prípadu, najmä vziať do úvahy charakter uplatneného práva, jeho rozsah a dôvody, pre ktoré právo nebolo uplatnené pred uplynutím premlčacej doby.*“ Súd v danom prípade zastáva názor, že vznesená námietka je v rozpore s dobrými mravmi. Žalovaní sa v rozpore s dobrými mravmi dopustili voči žalobcom diskriminácie na základe etnickej príslušnosti. Ku diagnostike, resp. rediagnostike a zaradeniu žalobcov do špeciálnej triedy, došlo v čase, keď boli žalobcovia maloletí. Ich možnosti obrany boli preto stážené. Samy si museli vyhľadať vyšetrenie, aby vyvrátili diagnostiku žalovaným v 1. rade. Vzhľadom na uvedené súd je toho názoru, že takejto námietke nie je možné poskytnúť právnu ochranu v zmysle § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

62. Súd zamietol žalobu voči žalovanej 3. rade. Žaloba vo vzťahu k žalovanej je postavená všeobecne. Nie je zrejmé, akej diskriminácie sa žalovaná v 3. rade mala dopustiť. Preradiť žiaka do špeciálnej triedy a zo špeciálnej triedy do bežnej triedy základnej školy môže len

riaditeľ školy, je to teda v kompetencii riaditeľa školy a nie v kompetencii Slovenskej republiky, ktorá opodstatnenosť zaradenia konkrétnych žiakov do špeciálnych tried neskúma. Žalovaná rovnako nemohla ovplyvniť, že žalobcovia boli vzdelávaní v etnicky homogénnych špeciálnych triedach, situovaných oddelene. V konaní bolo predložené rozhodnutie ministerstva školstva, z ktorého vyplýva, že žalovaná v 2. rade má elokované pracoviská na adresách ~~H~~ č. 36, č. 84 a č. 374, nevyplýva však z neho etnické zloženie žiakov. Ak by súd akceptoval takto všeobecne formulovaný petit žaloby, t.j., že žalovaná v 3. rade neprijala účinné preventívne opatrenia na ochranu pred diskrimináciou a opatrenie na odstránenie diskriminácie, potom by Slovenská republika bola za každý jeden prípad diskriminácie zodpovedná. Nakol'ko v tomto konaní nebolo preukázané, aby sa žalovaná v 3. rade dopustila diskriminácie, zo strany žalobcov neboli súdu oznámené skutočnosti, z ktorých možno dôvodne usudzovať, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania žalovanou v 3. rade došlo, súd žalobu voči žalovanej v 3. rade zamietol.

63. O trovách konania súd rozhadol podľa § 255 ods.1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len ako „CSP“), podľa ktorého súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci. Žalobcovia boli v konaní úspešní voči žalovaným v 1. a 2. rade v základe nároku, pričom výška nemajetkovej ujmy závisela od úvahy súdu, a preto im súd priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100%.

64. Vo vzťahu medzi žalobcami a žalovanou v 3. rade súd žalovanej nárok na náhradu trov konania nepriznal. Súd prihliadol na dôvody hodné osobitného zreteľa, za ktoré považoval súd majetkovú situáciu strán konania, Žalobcom bolo v konaní priznané oslobodenie od súdnych poplatkov vzhľadom na ich zlú finančnú situáciu a uloženie povinnosti hrať trovy konania žalovanej by túto zlú finančnú situáciu ešte viac prehĺbilo. Naopak povinnosť znášať si trovy konania sám sa žalovanej, ako štátu, existenčne nedotkne.

P O U Č E N I E : Proti tomuto rozsudku je možné podať odvolanie do 15 dní odo dňa jeho doručenia písomne na Krajský súd v Prešove cestou tunajšieho súdu.

Z odvolania musí byť zjavné, ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a musí byť podpísané. Odvolanie musí d'alej obsahovať, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody) a čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh). Odvolanie treba predložiť s potrebným počtom rovnopisov tak, aby jeden zostal na súde a aby každý účastník dostal jeden rovnopis.

Odvolanie možno odôvodniť len tým, že

- neboli splnené procesné podmienky,
- súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
- rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,
- konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,

- f) súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
- g) zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené, alebo
- h) rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, oprávnený môže podať návrh na vykonanie exekúcie podľa osobitného zákona (zákon č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti v znení neskorších predpisov).

Ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, pri ktorom vznikla poplatková povinnosť zaplatiť súdne poplatky, trovy trestného konania, pokuty, svedočné, znalečné a iné náklady súdneho konania, viedie sa výkon rozhodnutia z úradnej moci (zákon č. 65/2001 Z.z. o správe a vymáhaní súdnych pohľadávok v znení neskorších predpisov).

V Prešove dňa 24. novembra 2021

JUDr. Marek Bujňák
sudca

Za správnosť vyhotovenia:

Mgr. Stanislava Bujňáka